

Piarista füzetek
19.

RUPPERT JÓZSEF

A piarista diák Rómában

Ruppert József

A PIARISTA DIÁK RÓMÁBAN

Piarista füzetek 19.

Sorozatszerkesztő

TŐZSÉR ENDRE SP

1. A piarista karizma ma
2. Világiak a piarista rendben [iskolában]
3. A Piarista Testvériség (PIT)
4. Gyakorlati útmutató a provinciai káptalanhoz
5. A piarista szolgálat:
A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában
6. Dionisio Cueva: Kalazancius és konstitúciója
7. Quirino Santoloci: Kalazanci Szent József – A piarista rend alapítója
8. Piarista hivatásgondozási direktórium
9. A piaristák folyamatos képzésének direktóriuma
10. Kalazanci Szent József lelkiisége és pedagógiája
11. Gyakorlati útmutató a helyi káptalanhoz
12. Giovanni Ausenda: A piarista rend története
13. A szerzetes és a világi piarista identitásának tisztázása
14. Krisztusba öltözöttek
15. Világi piaristák
16. Káptalani direktórium és útmutató
17. A 46. egyetemes káptalan dokumentumai
18. Dionisio Cueva: Boldog Celestina Donati

[A 4. és a 11. füzet olyan szabályzatot tartalmaz, amely már hatályát veszítette.]

Ruppert József

A PIARISTA DIÁK RÓMÁBAN

Második, javított és bővített kiadás

Piarista Rend Magyar Tartománya
Budapest
2016

A borítón: *Kalazanci Szent József szobra* a vatikáni Szent Péter-bazilikában; *Innocenzo Spinazzi* alkotása.
(A szoborról bővebben ld. 37. old.)

© Ruppert József, 2016

© Piarista Rend Magyar Tartománya, 2016

Tartalom

Előszó	7
Történeti áttekintés	9
A San Pantaleo-templom és -rendház	12
Szent Péter-bazilika	36
Santa Maria Maggiore-bazilika	44
Santa Prassede	48
Madonna dei Monti	49
Basilica dei Dodici Apostoli és a Palazzo Colonna	52
Collegio Romano	55
San Ignazio	56
Santa Maria sopra Minerva	57
Pantheon	61
Palazzo Giustiniani	63
San Salvatorello	65
Palazzo Madama	67
Collegio Nazareno	69
Chiesa delle Stimmate di San Francesco	71
Collegium Calasantium Novum	73
Az Il Gesù-templom	74
Ponte Sisto	78
Santa Dorotea	79
Santa Maria della Scala	82
Campo de' Fiori	83
Piazza del Paradiso	85
Palazzo Vestri	86

Sant' Andrea della Valle	88
Palazzo Mannini	90
Frascati	91
Kalazancius „keresztútja”	95
Időrendi áttekintés	97
Juhász Gyula két Kalazancius-verse	99
Ajánlott irodalom	101
Zárszó	102

Előszó

A piarista iskolák diákjai és öregdiákjai közül sokan utaznak Rómába, hogy elzarándokoljanak Szent Péter apostol sírjához, meglátogassák az Örök Város nevezetességeit. Tudják, hogy az első piarista iskolát ebben a városban nyitotta meg a rendalapító Kalazanci Szent József 1597-ben. Sokan felkeresik azt a házat, ahol élt és dolgozott. Sírján vagy egykori szobájában gyakran találni piros-fehér-zöld szalaggal átkötött kis koszorút, valamelyik magyarországi piarista iskola diák- vagy öregdiákcsoportja látogatásának emlékéét. Az emlékkönyv is sok magyar piarista diák itt jártának emlékéét őrzi.

Ez a kis füzet segítséget szeretne nyújtani azoknak, akik római tartózkodásuk alatt kegyeletüket szeretnék leróni iskolájuk szent alapítója előtt és szeretnék megkeresni azokat a helyeket, ahol ő járt, dolgozott és imádkozott négy évszázaddal ezelőtt.

A piarista „szent helyek” meglátogatásához természetesen ajánlatos ismerni a piarista rend történetét és a rendalapító Kalazanci Szent József életét. Akik komolyabban is fel akarnak készülni egy római „piarista” látogatásra, azoknak e füzet végén ajánlunk egy pár, ilyen témáról szóló könyvet. De segítséget nyújthat az itt következő rövid történeti áttekintés és a kötet végén található időrendi áttekintés is. Ezenkívül minden „Kalazanciusi” hely ismertetésénél is utalunk a rendalapító életének vagy a rend történetének odavonatkozó részére. A meglátogatható helyek nagyobb része Róma valamelyik híres terén vagy templomában található. Mivel az utóbbi években igen sok kiváló római útikönyv jelent meg, a piarista emlékeket őrző műemlékek történelmi, művészeti ismertetésére e füzetben nem térünk ki, csak a piarista vonatkozásokat írjuk le.

Természetesen lehetetlen felsorolni mindazokat a helyeket, épületeket és templomokat, amelyek bennünket Kalazancius atyánkra emlékeztethetnek, e kis füzetben csak a legfontosabbakat említjük meg, amelyek a piarista diák érdeklődésére

számot tarthatnak és egy rövid római látogatás során felkereshetők. Természetesen a római tartózkodás időtartamától függően kell majd belőlük válogatni. Adja Isten, hogy Kalazanci Szent József áldása kísérje Rómában a piarista diákot, hogy tovább haladjon azon az úton, amelyet iskolájában tanult, és hogy életében megvalósítsa azt az eszményt, amelyet tőle örököltünk. „*Híven a széphez, az igazhoz, jóhoz... menni előre, hogy az Úrhoz érjünk.*”

Jó utat és szép élményeket kívánok mindenkinek, aki e kis füzetrel kezében útnak indul.

* * *

Ebben a második kiadásban igyekeztem kijavítani az előzőben talált hibákat, pontosítani a címeket, és kicsit bővítettem az anyagot.

Munkámat *Severino Giner Guerri* valenciai piarista atya emlékének ajánlom, akivel annak idején végig is jártam e könyvben szereplő Kalazanciusi helyeket, és akinek *Seguendo le orme di S. Giuseppe Calasanzio* című műve alapján készült el ez a kis útikönyv. Hálás köszönetet mondok Dr. Komlóssy Gyöngyinek a nehezebb latin szövegek fordításáért, Dr. Koltai András levéltárosnak szakmai tanácsaiért, Tózsér Endre rendtársamnak pedig a szerkesztésben nyújtott segítségéért.

Budapest, 2015 patrocíniumán.

Ruppert József piarista

Történeti áttekintés

A piarista rend alapítója, *Kalazanci Szent József* (San José de Calasanz) 1557-ben született Peralta de la Salban, Spanyolországban. E kis füzetben általában – a magyarországi használat szerint – vezetéknevének latinosított formájában, *Kalazanciusnak* tituláljuk.

Előbb hazájában működött, majd Rómába utazott (1592) valamilyen egyházi méltóság elnyerése céljából. Ügyei intézése közben beiratkozott számos testvérületbe (konfraternitás), amelyek a korabeli szegény nép megsegítését tartották tevékenységük céljának. Meglátogatta Róma szegénynegyedeit, és elszoruló szívvel látta a csavargó és oktatás-nevelés híján elhalálódó kisgyermeket. Úgy gondolta, hogy rajtuk csak jól megszervezett, de teljesen ingyenes oktatással lehet segíteni. Azért nem lehetett őket a meglévő iskolákba járatni, mert ott tandíjat kellett fizetni. Ingyenes, mindenki számára nyitott népiskolát kell nyitni – ez volt a meggyőződése. De ki és hol tudja ezt a szép tervet megvalósítani?

Először a Capitoliumra ment, a hivatalos szerveknek mondta el elképzeléseit. Fel kellene emelni a városi tanítók fizetését, hogy azok ingyenes diákokat is fel tudjanak venni iskolájukba. De nem kapott segítséget. Ezután a jezsuitákhoz és domonkosokhoz fordult, de azok is elutasították. Amikor azután maga is beállt egy kis plébániai iskolába tanítani, megszületett benne az elhatározás: rádöbrent arra, hogy neki magának kell megvalósítania elképzelését. Így született meg 1597-ben Európa első ingyenes népiskolája a Santa Dorotea-templom melletti piciny helyiségekben. Ekkor még nem volt neve az iskolának, könyvünkben csak úgy fogjuk emlegetni, hogy „*Kalazancius iskolája*”.

A környék népe hamar megtudta a lehetőséget, és a szegény sorsú gyermekek tömegesen kérték felvételüket az új iskolába. Csakhamar kinőtték a meglévő helyiségeket, Kalazanciusnak költöznie kellett új, nagyobb épületekbe. Az iskola egyre népszerűbb lett, egyre több gyermek jelentkezett. Ez ugyan

kiváltotta az egyházi hatóságok elismerését, de sajnos a városi tanítók féltékenységét is. Kalazancius belátta, hogy iskoláját nem tudja hosszabb ideig egymaga vezetni és fenntartani, valamilyen közösséget kell szerveznie annak megtartására. Így született meg az a tanítókból és segítőkből álló kis csoport, amely 1604 táján a Palazzo Vestriben elkezdett egyfajta közösségi életet élni. Ez idő tájt kapott nevet az iskola: „*Scuole Pie*”, magyar fordításban: „*Kegyés Iskolák*”. Végleges otthonra azután a San Pantaleo-rendházban találtak.

Kalazancius kis csapatát először fogadalmak nélküli világi társulattá szervezte, majd egyre inkább látta, hogy a végző megoldás csak egy új szerzetesrend alapítása lehet. Egy új szerzetesrend alapítása azonban sok nehézségbe ütközött. 1614-ben kísérletet tett arra, hogy egyesüljön a Leonardi Szent János által alapított, lelkipásztorkodásban dolgozó kongregációval, amely szintén a szerzetesrendi elismerést szerette volna megkapni. A közös munka azonban nem volt felhőtlen és csakhamar kiderült, hogy nem volt szerencsés az egyesülés. Szétváltak, és Kalazancius atyánk nekilátott most már maga megszervezni szerzetesrendjét. V. Pál pápa 1617-ben egyszerű fogadalmas kongregációvá emelte a világi társulatot, amelynek nevébe a maga nevét is belevetette, magyarul ezt nevezük könyvünkben „*páli kongregációnak*”. Innen már csak egy lépés volt, hogy ünnepélyes (örök) fogadalmas szerzetesrenddé váljanak. Ezt a rangot 1621-ben kapták meg XV. Gergely pápától. Az új szerzetesrendet hosszú hivatalos neve helyett könyvünkben csak így nevezzük: *piarista rend*.¹

A következő évtizedek lázas munkában teltek el, iskolákat nyitottak Itália különböző részein, az első piaristák eljutottak Morvaországba, Nikolsburgba (csehül Mikulov), új alapítások születtek Lengyelországban, Podolinban, még a rendalapító életében. Mindez mutatja a piarista iskolák hasznosságát és népszerűségét. Kalazancius megírta a rend alapszabályza-

¹ Használatos magyarul egy régebbi forma is: *kegyes tanítórend*.

tát, a Konstitúciókat. Rendi gyűléseket, káptalanokat tartottak a felmerülő problémák megoldására.

Sajnos olyan emberek is beléptek a rendbe, akik nem a szegény gyermekeket akarták szolgálni, hanem saját karrierjüket építeni. A szerzetesi életre nem alkalmas emberek is kerültek a piaristák közé. Rendünk történetének talán két legsötétebb alakja Mario Sozzi és Stefano Cherubini piaristák. Sozzi szolgálatokat tett az inkvizíciónak, ezért annak védelmét élvezve áskálódni és vádaskodni kezdett Kalazancius és munkatársai ellen. Albizzi prelátusban, az inkvizíció egyik ugyancsak elfogult hivatalnokában társra talált. A félreértések és rosszindulatú rágalmak áradata végül is 1646-ban a piarista rend megszüntetését célzó, fogadalmak nélküli társulattá való lefokozásához vezetett: Kalazanciust pedig megfosztották legfőbb előljárói tisztségétől. Irigyeinek és ellenségeinek rágalmaiktól is sokat szenvedett, de az isteni gondviselésbe vetett hite átsegítette minden nehézségen. *„Legyetek állhatatosak – mondta társainak –, és megtapasztaljátok majd Isten segítségét.”* Rómában halt meg 1648. augusztus 25-én.

A történelem őt igazolta. Sozzi és Cherubini atyák iszonyatos betegségben haltak meg. Csontjaik ott vannak a San Pantaleo-rendház altemplomának közös sírjában. Albizzi prelátus később bíboros lett és alázatosan belátta tévedését. 1669-ben IX. Kelemen pápa visszaállította eredeti formájában a piarista rendet, 1748-ban XIV. Benedek pápa boldoggá, 1767-ben pedig XIII. Kelemen pápa szentté avatta Kalazanciust. XII. Pius pápa 1948-ban az összes keresztény népiskola égi pártfogójának nyilvánította.

Látogatásunkat abban a házban és templomban kezdjük, amelyben élt, dolgozott, és ahová eltemették.

A San Pantaleo-templom és -rendház

Piazza de' Massimi, 4

Kalazancius háza Róma központjában található, a Piazza Navona és a Vittorio Emanuele II sugárút között. A templomba a Piazza di San Pantaleo felől, a piarista rendházba a háztömb megkerülésével a Piazza de' Massimi felől léphetünk be. Nagy oszlop áll a bejárat előtt, az egykori római Odeon színház egyik kiásott oszlopa. A templom a délelőtti és délutáni órákban általában nyitva van, de azért akár csoportos, akár egyéni látogatás esetén is ajánlatos telefonon előre bejelentkezni.² A bejelentés nélkül érkező látogatót is szívesen fogadják, csak legfeljebb nem tudnak vezetőt biztosítani számára, aki nélkül viszont nem lehet mindent megnézni. Látogatásra délelőtti (9–12), vagy délutáni (16–19) időpont ajánlott. Ha a csoport pappal érkezik, misézésre is van lehetőség.³

A TEMPLOM

Piazza San Pantaleo

A művészettörténészek szerint ez a legrégebbi olyan templom, amelyet Szent Pantaleon (magyar nevén Szent Pentele) tiszteletére szenteltek. Első feljegyzéseink róla a 12. századból valók. Amikor Kalazancius atyánk birtokba vette ezt a templomot, az a jelenleginél jóval kisebb méretű volt, és ellenkező fekvésű, vagyis a szentély a Piazza San Pantaleo felől helyezkedett el, ott, ahol ma a bejárat van.

1614-ig valószínűleg plébániaként működött, mert tudjuk, hogy ebben az esztendőben V. Pál pápa örökös használatra a piarista atyáknak adta, s ettől kezdve a Sant'Eustachio-templomhoz tartozó lelkészség lett belőle. 1623-ban XV. Gergely pápa felmentette a piaristákat a lelkipásztori munka alól, és

² Telefon: 00-39/06.68.407.41

³ Szálláslehetőség itt helyszűke miatt csak előzetes kérelemre és csak piarista atyák számára lehetséges.

minden lelkipásztori kötelezettség nélkül bízta rájuk a templomot. Kalazancius atyánkat 1648-ban a szentélyben temették el, vagyis ott, ahol ma a bejárat található. Mellé temették első szent életű munkatársait is, köztük Pietro Casanit és Gaspare Dragonettit.

Ez az ősi templom ma már nincs meg, ugyanis teljesen lebontották és újraépítették. A jelenlegi templom *Giovanni Antonio De Rossi* alkotása, 1682 és 1692 között épült. Az újraépítés után Kalazancius sírját az új szentélybe vitték át. 1748-ban pedig, amikor szentatyánkat boldoggá avatták, földi maradványait abba az urnába tették, amely ma Szent Flavianus vértanú ereklyéit őrzi a jobb oldali első mellékoltárban. 1767-ben pedig, a szentté avatás alkalmával, a rendalapító csontjait a mai főoltárban helyezték el.

Mielőtt belépnénk a templomba, álljunk meg egy pillanatra a kis téren, amely Szent Pantaleo nevét viseli. Figyelmet érdemel a templom homlokzata, mert ez az egyedüli neoklasszikus stílusú templomhomlokzat Rómában. *Giuseppe Valadier* munkája, 1806-ból. A bejárat feletti részen olvasható a templom titulusa:

SS. PANTALEONI
ET IOSEPHO CALASANCTIO
FRONTEM HUIUS TEMPLI
MUNIFICUS EREXIT
MARCHIO IOANNES TORLONIA
ANNO R.S. MDCCCVI

Szent Pantaleonnak
és Kalazanci Szent Józsefnek.
E templom homlokzata
Giovanni Torlonia márkai bőkezűségéből épült,
megváltásunk 1806. évében.

Alatta a kis szarvasfej, agancsai között kereszttel, Róma e kerületének szimbóluma. Az alsó, kisebbik timpanonban látható

a piarista címer, fölötté egy sávban pedig domborművek: egyházi felszerelések, ruhák és keresztek díszítik a homlokzatot.

Ha elsétálunk pár lépésre a templom bal oldala mellett, a kis utcán (Via della Cuccagna) Róma híres terére, a Piazza Navonára juthatunk. Most azonban ne menjünk el odáig, hanem induljunk el a templom sarkától, és elhaladva az ékszereket, majd a szép római metszeteket áruló üzletek, végül egy kis étterem mellett egy LA SELLA nevet viselő üzlet elé jutunk. Az üzlet bejárata fölött a ház falán alig kivehetően egy sötét színű Szűz Mária-mozaik töredéke látható. Arra emlékeztet bennünket, hogy Kalazancius idejében itt volt a rendház és az iskola bejárata.

Menjünk vissza a térre és lépjünk be a templomba.⁴ Meglepnek bennünket az aránylag nem nagy építmény igen szép arányai. A magas és világos templom egyetlen hajójában jobbra és balra két-két mellékoltár található. Az alsó kóruson egyszerű kis barokk orgona van, felette még egy második kórus is húzódik a templomot fényel elárasztó nagy ablak alatt.

Figyelmünket azonnal megragadja a főoltár (7). A szépen megkomponált műalkotást a híres Trevi-kút készítője, *Nicola Savio* kezdte el tervezni. A munkálatokat aztán *Carlo Murena* folytatta, de csak *Giuseppe Valadier* (aki franciás vezetéknév ellenére olasz volt, és akinek nevéhez – amint már említettük – a homlokzat tervezése és kivitelezése is fűződik) fejezte be 1802-ben. Akkor a főoltár képe *Sebastiano Conca* (1679–1764) nyolcvanhat éves korában festett alkotása volt: „Szűz Mária megjelenése”. Ezt a képet 1830-ban Sienába szállították a San Agostino-templomunkba. Egy róla készült metszet alapján elképzelhetjük, milyen lehetett.

⁴ Ha a templom zárva van, akkor a rendház portáján kell csöngetnünk bebocsátásért.

Sebastiano Conca: Szűz Mária megjelenése. Metszet

Helyére *Luigi Acquisti* (1745–1823) ma is látható domborműkompozíciója került. Ezen Kalazancius alakja látható, mellette gyermekek, kezükben könyvvel (utalás arra, hogy iskolát alapított), kis angyal, aki egy nagy könyvet tart – ez a piarista rend alapokmánya, szabályzata: a Konstitúciók. Ez mutatja a szemlélőnek, hogy az ábrázolt szent rendalapító volt. A dombormű felső részébe egy szép Szűz Mária-festményt illesztettek (8). Eredeti tulajdonosa Aurora Berti, egy idős, jámbor perugiai hölgy volt, ő ajándékozta a képet a piaristáknak. Ez a kép a *Madonna delle Scuole Pie*⁵ nevet viseli, és a századok során számtalan másolat készült róla. Amikor egy új rendtartományt alapítottak a piaristák, mindig vittek magukkal egy másolatot a piaristák édesanyjának római képéből. Leghíresebb közülük talán a bécsi piarista bazilikában lévő Maria Treu-kegykép. De egyszerűbb

⁵ Megemlítjük, hogy az olaszok nem ismerik a piarista szót. A piarista intézmény neve olaszul *Scuole Pie*, a piarista atyáké *patri scolopi*, egy piarista atya pedig *padre scolopio*.

másolata megtalálható kecskeméti templomunk Mária-oltárán és szinte minden piarista templomban és rendházban is. Magyar nyelven a *Piarista Iskolák Királynője* titulussal illették, ma inkább a *Piarista Iskolák Édesanyja* néven tiszteljük. 1688-ban a vatikáni káptalan alkalmával koronázták meg a képet.

Két érdekességet is megemlítenénk e képpel kapcsolatban. Az adományozó, Aurora Berti azt kérte, hogy ebben a templomban temessék el. Akaratának megfelelően így is történt. Amikor belépünk a templomba, rögtön jobb kéz felé láthatjuk síremlékét (13). Ezt a szobrász finom gesztussal úgy alkotta meg, hogy az adományozó arcképe erről a helyről pontosan a Mária kép felé tekint, onnan nézi azt a képet, amelyet életében annyira tisztelt. A latinul értőknek van a síremlék feliratában egy másik érdekesség is. Az eredeti szöveghez valaki (ki tudja ma már, ki lehetett) hozzátoldott (hozzávésett) egy „*est*” szócskát. Az utólagos bevésés ténye jól látható (kilóg a sorból). Ezzel a betoldással a szövegnek nincs ugyan értelme, mert a szövegben az áll, hogy „...*hoc in templo volens sepulta...*”, vagyis azt akarta, hogy ebbe a templomba temessék el, de ha az előtte lévő szóval együtt olvassuk (kiemelve a szövegösszefüggésből), megtudjuk belőle, hogy teljesült az adományozó végakaratára: „*sepulta est*”, vagyis (ide) eltemették.

Az adományozó, Aurora Berti síremléke mellett, vele együtt mi is a képet nézve elénekelhetjük vagy elimádkozhatjuk Simon Sándor piarista szép versét:

Szép Királynéja Kegyes Iskoláknak,
Anyja a zsenge ifjúságnak!
Bölcsesség sóját, kegyelem árját
Áldott szívedtől hú fiaid várják.

Nagy neved lángol iskoláink pajzsán,
Légy közbenjárónk szent Fiadnál:
Hadd bontakozzék ember mivoltunk,
Szent pietásban egyre gyarapodjunk!

Szentatyánk hangját véd mindünk szívébe:
„Bő tudománykincs lelkünk éke.
Ámde éltünkre arany koronát
Hősies jóság, ragyogó erény ad!”

A főoltár építménye különböző színű és művészi összeválogatott márványlapokkal van borítva. Az oltármenza értékes porfírból készült, rajta közepén kovácsoltvas ráccsal fedett nyílás. Betekintve a megvilágított fémlapon ezt olvashatjuk: IOSEPHUS CALASANCTIUS. Ez itt Kalazanci Szent József sírja (9). A tábla mögött található urnában vannak a csontjai. Ennél az oltárnál mondanak szentmisét minden nap a rendház piarista tagjai, kérve a szent rendalapító segítségét a világ különböző részein dolgozó piarista atyák, munkatársaik és diákjaik számára.

Mi is megállhatunk itt egy pillanatra, és csoportosan vagy egyénileg elimádkozhatjuk az iskolában oly sokszor énekelt himnuszt, Sík Sándor versét (1952):

Szentje és atyja Kegyes Iskoláknak,
Nagyra törekvő nemes ifjúságnak,
Hitre, tudásra, szép életre, jóra
Példaadója!

Zsenge korodtól hallottad a Hangot:
Szent hivatását, mely szívedben zsongott,
S mentél utána egy életen végig,
Róma szívéig.

Hittel utána Isten hívásának
Mentél szívéig szegény ifjúságnak.
Szent nyomaidban vívja nemes harcát
Ifjú magyarság.

Híven a széphez, az igazhoz, jóhoz,
Állhatatosan az Isteni Szóhoz
Menni előre, hogy az Úrhoz érjünk:
Légy a vezérünk!

A 20. század első harmadában, amikor a piarista rendnek tizenkét rendtartománya volt, művészi olajmécseket helyeztek el a főoltár két oldalán. Minden mécses egy-egy piarista rendtartományt jelképezett. Kis zománcozott fémtáblán latin nyelvű felírás volt olvasható a rendtartomány nevével, például: „*Ardeo pro Provincia Hungariae*” – „Én a magyar rendtartományért égek.” Az évek során a rendtartományok száma megsaporodott, a táblák pedig a takarítások alkalmával leestek, eltörték. 1992-ben újra készítettük őket, de most már minden mécses három különböző provinciáért ég, három különböző feliratú tábla függ rajtuk. A kecskeméti diákok büszkén tekinthetnek rájuk, mert az új táblácskák a kecskeméti zománc-telepen készültek 1992-ben. A magyar rendtartományért égő mécses a bal oldalon a harmadik. A piarista rend alapítása óta számos olyan szerzetesrend és kongregáció alakult, amelyek az ifjúság nevelésének valamilyen ágában dolgoznak. Ezek közül sokan – bár alapítójuk más személy – Kalazanci Szent Józsefet tekintik szellemi atyjuknak. Közösséget is alkotnak a piarista renddel, ez a *Familia Calasanctiana*, a Kalazanciusi vagy piarista család. Ők is helyeztek el mécseseket, ezek a főoltáron, illetve az áldoztatórács magasságában láthatók.

Ha vezetővel vagyunk, bemehetünk a főoltár építménye mögött lévő folyosóra, ahol a piarista szentek, boldogok és a Kalazanciusi család alapítóinak arcképeit állították ki. A folyosó végén, a főoltár alatt láthatjuk Kalazancius sírját, rajta felírás: *Kalazanci Szent József sírja*.

SEPULCRUM
S. IOSEPHI CALASANCTII
1557-1648

Megfordulva pedig láthatjuk a templom eredeti, jelenleg kívülről befalazott kapuját. Ezt a kaput Kalazancius atyánk nyitotta és csukta számos éven át.

A templom hajójának boltívén *Filippo Gherardi* (1687–1692) freskója látható, amely Mária nevének győzelmét, megdicsőü-

lését ábrázolja (10). Érdeemes tudnunk, hogy Szűz Mária névnapja külön helyi ünnepként csak az újkorban bukkant fel, és Bécs felszabadítása (1683) után, Boldog XI. Ince pápa intézkedésére vált egyetemes ünneppé (szeptember 12.) az egyházban. A piarista rend is Szűz Mária nevét viseli kezdettől fogva, címerünkben is az ő neve látható.

A piarista címerben két nagybetű látható összevonva: M és A = MÁRIA. Alatta két görög szó rövidítve, azért nagybetűvel, mert így könnyebben lehetett karcolni, vésní a betűket. ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ = ISTEN ANYJA. A címer szövege tehát: *Mária Isten anyja.*

A piarista címer

A főoltár megtekintése után induljunk el visszafelé a templomban. A bejárat felé tekintve *jobbra az első mellékoltár* – a templom és a rendház nevét adó – *San Pantaleón*nak van dedikálva (3). San Pantaleo (Szent Pantaleon, Szent Pentele)⁶ életéről nem sokat tudunk. Annyi bizonyos, hogy orvos volt Maximilianus császár idején, és a 4. században halt vértanúhalált. Az orvosok őt tisztelik védőszentjüként. Kiömlővérét az első keresztények összegyűjtötték és drága ereklyeként tisztelték. A rendházban is őriznek egy kis üvegcsében belőle, a szent ünnepén, július 27-én megtekinthető a templomban. Éveken át a Rómában élő katolikus orvosok ebben a templomban tartottak összejevetelt. Az oltárképet valószínűleg *Mattia Preti* (1613–1699) festette. Szentünket ábrázolja, amint betegeket gyógyít, illetve egy halott kisfiút támaszt fel, akit

⁶ Tisztelete hazánkig is eljutott: Dunapentele, Sárpentele...

kígyómarás ölt meg. Az elpusztult kígyó is ott látható a kép alján.

Szent Pantaleonhoz az egyház így imádkozik:

Istenünk, te megengeded,
hogy Szent Pantaleon elviselje
a vértanúság rettenetes gyötrelmeit,
miközben kínzóíért tudott imádkozni.
Add meg nekünk, akik oltalmát kérjük,
hogy életünkben megérezzük irgalmadat.
Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

Az oltárkép alatt egy kisebb arckép látható: *Boldog Pietro Casani* ábrázolja. A kép 1995-ben készült hiteles arcképek alapján. Pietro Casani piarista atya volt, 1572-ben született Luccában. Kalazancius atyánk szentéletű, leghűségesebb, leghasznosabb munkatársa és barátja volt. Szüntelen és egyedülálló szigorúsággal élte meg a szerzetesi szegénységet. 1647. október 17-én halt meg itt a San Pantaleo-rendházban, egy évvel Kalazancius halála előtt. Őt is a régi templom szentélyében temették el. Maga Kalazancius atyánk indította el boldoggá avatási eljárását. Csontjait két másik személyével együtt 1895-ben találták meg, amikor a templom padozatát felújították. A csontokat hivatalos azonosításuk után három kis koporsóban a templom sekrestyébe vezető folyosójának falában helyezték el. Pietro Casani csontjait innen – száz év elteltével – az 1995-ös boldoggá avatás alkalmával vették ki és helyezték abba a sárgaréz urnába, amely ma az oltár menzájában található (4). A rácson betekintve az urnán látható egy dombormű Casani arcképével és egy idézet az egyik utolsó leveléből, amelyet nehéz időkben, sok megpróbáltatás közepett írt: *„Quietiamoci ed oriamo”* – Nyugodjunk meg és imádkozunk! Talán ez legfontosabb üzenete a mai, zaklatott világban élő emberhez.

Boldog Pietro Casani közbenjárását így kérhetjük:

Istenünk, aki minden jóval elhalmozol minket,
és megadtad Boldog Pietro Casani atyának,
hogy Krisztus felmérhetetlen gazdagságát
mindennél előbbre valónak tartsa
és másokat is erre tanítson,
kérünk, engedd,
hogy példáját és tanítását követve
mi is egyre jobban megismerjük téged
és az evangéliumhoz hűséges életet éljünk.
Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.

A templom bejárata felé haladva találjuk Szent Anna oltárát (2). Az oltárkép *Bartolomeo Bosi* alkotása a 17. század végéről. Szent Annát ábrázolja a fiatal Szűz Máriával. A piarista templomokban szinte mindenütt található egy Szent Annának dedikált mellékoltár (Debrecenben és Vácott a főoltár), hiszen a piaristák nevelők, ő pedig Szűz Mária nevelője volt, tehát példaképe és pártfogója a piarista tanároknak. Az oltárkép aljába illesztve szép keretben egy Mária-kép látható. Ez a toszkánok híres montenerói Madonna-képének másolata. Montenero Livorno fölött található a hegyekben, látogatott, régi kegyhely. A stílusjegyek alapján úgy vélik, hogy a kegyképet Giotto vagy iskolájának egyik tagja festhette. Különlegessége, hogy Szűz Mária karján egy kismadár ül, a lábára kötött zsinórt pedig a kis Jézus tartja. Egyesek komoly teológiai jelképet vélnek ebben felfedezni. A Rómában élő toszkán asszonyok egy kis csoportja ma is minden hónapban eljön: virágokkal díszíti az oltárt, és imádkoznak a Madonnához. Ez volt az oltára vagy három évszázadig a „*Szent Anna Testvérületnek*”, amelyet még maga Kalazancius alapított 1640-ben.

Az oltár mellett a falon látható az a festmény, amely Pietro Casani és a spanyol polgárháborúban (1936-ban) megölt tizenhárom piarista vértanú boldoggá avatása alkalmából (1995. október 1.) készült. E kép megnagyított változata függött a boldoggá avatáskor a Szent Péter-bazilika homlokzatán

(Giuseppe Antonio Lomuscio nápolyi festő alkotása). A festő elképzelése szerint az előtérben lévő kisgyermek vagy angyalka megmagyarázza a képet a kezében tartott írással: „*Látjátok, itt áll tőlem jobbra Boldog Pietro Casani piarista hitvalló alakja, balra pedig a vértanúságot szenvedett tizenhárom piarista atya halad a menny felé. Ide van írva a nevük a kezemben tartott könyvbe.*” A spanyol polgárháborúban több mint kétszáz piarista atya szenvedett vértanúságot. A boldoggá avatott tizenhárom személyt (Dionisio Pamplonát és tizenkét társát) a különböző spanyol piarista provinciákból válogatták össze, ők képviselik a többi-eket is. Ünnepük szeptember 22-én van.

Kérhetjük az ő közbenjárásukat is:

Urunk, Istenünk,
te Boldog Dionisio Pamplona
piarista atyát és társait
vértanúsággal dicsőítetted meg.
Közbenjárásukra engedd,
hogy miként nekik megadtad azt a kegyelmet,
hogy Krisztus szenvedését
haláluk által is kövessék,
úgy mi is az ő példájukon épülve
mindig állhatatosak maradjunk hitünkben.
Boldog piarista vértanúk,
könyörögjetek érettünk!

A bejárat melletti falon egy márványtábla (1) emlékeztet arra, hogy *Giovanni Alfonso Borelli* (1608–1679), kiváló szicíliai matematikus csillagász és orvos vendége volt a rendháznak. Ő fedezte fel, hogy az üstökösök pályája nem kör alakú, hanem elliptikus. Híres műve: *De motu animalium*. Kispapjainkat ittléte alatt matematikára tanította.

Még egyszer pillantást vetünk a főoltárra, majd átmegyünk a templom másik oldalára, elhaladunk Aurora Berti síremléke előtt, és megállunk a keresztre feszített Krisztus oltára (12) előtt. Érdekes kompozíció: a két szobor, a kálvária a megfeszít-

tett Krisztussal s a kereszt lábánál Szent Magdolnával a 18. századból való fafaragás, a háttér a falra felvitt olajfestmény. Rómában nagypénteken nem szokás „szentsírt” készíteni, mint odahaza, hanem ezt az oltárt díszítik fel virágokkal, ide hozzák át az Oltáriszentséget, és a hívek ide jönnek imádkozni nagypéntek éjjel és nagyszombaton.

A főoltár irányában haladva jutunk el a templom negyedik mellékoltárához, ez Szent József (Szűz Mária jegyesének) oltára (11). *Sebastiano Ricci* (1659–1734) festménye a halálos ágyán fekvő Szent Józsefet ábrázolja, mellette pedig a Szent Szület és Jézust. Alatta egy Jézus Szíve kép. Az oltármenza szép márványszarkofág bronzból készült díszítéssel (a vértanúságot jelző palmaággal), *Szent Flavianus vértanú* ereklyéit őrzi. Mint már említettük, a boldoggá avatás után ez a szarkofág őrizte Kalazanci Szent József csontjait szentté avatásáig. *Szent Flavianus* ereklyéit a katakombákból hozták át ide, a piarista templomba.

Áthaladva a főoltár előtt, a sekrestye felé haladva *Pirrotti Szent Pompilius* piarista szobra látható, aki Montecalvo Irpinóban született 1710-ben. Tizenhárom éven keresztül tanított a rend különböző iskoláiban, majd a prédikálás és a gyóntatás szolgálatát végezte. Nagy tisztelője volt az Oltáriszentségnek, Jézus Szívének, Szűz Máriának és Kalazanci Szent Józsefnek, akinek tisztelete terjesztésén szakadatlanul fáradozott. Sokat imádkozott az elhunyt lelkekért. Campi Salentinában halt meg 1766. július 15-én. E napon tartjuk ünnepét.

Mind az ősi, mind a jelenlegi templom kriptájába számos piaristát és világi hívőt temettek el. Itt vannak Mario Sozzi és Stefano Cherubini földi maradványai is. A korabeli szokás szerint azonban az egyes sírokat nem különítették el. Csak az élet-szentség hírében elhunyt pár piarista csontjait helyezték külön sírba. Ilyen volt a már említett Boldog Pietro Casani. *Tiszteletreméltó Glicerio Landriani* sírja (5) a templom falában közvetlenül Szent Pompilius szobra mellett található. Szentéletű novícius volt, fiatalon halt meg (1588–1618), halálos ágyán tett pápai engedéllyel szerzetesi fogadalmat. Boldoggá avatási eljárását még maga Kalazancius atyánk indította el, de a századok

során a sok viszontagság közt a folyamat megakadt. 1932-ben a Szentszék hivatalosan is megerősítette, hogy az erényeket valóban hősiek fokban gyakorolta, így megilleti a „tisztelretméltó” (Venerabilis) jelző. Boldoggá avatási eljárása a kétezres évek elején új lendületet vett.

Sírájától jobbra volt a falban Pietro Casani és két másik személy sírja, akikről már előbb szoltunk. Íme a sírfelirat magyar fordítása:

Itt maradnak eltemetve elöljárói engedéllyel
három „Isten szolgája”⁷ piarista csontjai,
amelyeket 1895-ben a Szent Pantaleon-templom
padozatának felújításakor találtak meg.

A fenti tábla alá Pietro Casani boldoggá avatása és csontjainak átvitele után a következő táblát helyezték:

Pietro Casani teste, amelyet 1895 óta itt őriztek,
boldoggá avatása miatt a Szent Pantaleon-oltárba
1995-ben áthelyeztetett.

Itt maradtak

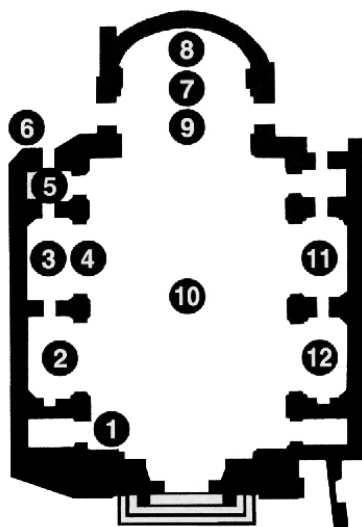
P. Gaspere Dragonetti (1509–1628)⁸
és Antonio Bernardini testvér
(1596–1619) csontjai.

E sírok fölött látható egy szép festmény, Szent Jusztusz és Pásztor vértanúk képe (6). Kalazancius atyánk nagyon tisztelte ezt a két kisgyerek vértanú szentet.

⁷ Az „Isten szolgája” jelző azokat a személyeket illeti meg, akiknek boldoggá és szentté avatási eljárását megkezdték.

⁸ Ha az idelátogató piarista diák Dragonetti Gáspár életkorát (119 év!) túlzásnak tartja, lehet, hogy igaza van. Nem tudjuk ugyanis teljes bizonyossággal születésének dátumát. Ez az adat látszik azonban a leghitelesebbnek. Arra viszont több bizonyíték is van, hogy száz évesnél öregebb volt, amikor meghalt. Amikor 1895-ben megtalálták csontjait, a Vatikánból kiküldött orvosszakértő, amikor kézbe vette a koponyáját, felkiáltott: „Ez az ember több mint száz éves lehetett!” A koponyacsontok varratai ugyanis teljesen el voltak már csontosodva.

A templom meglátogatása után – ha vezetővel vagyunk – a sekrestyén át jutunk a Szent Pantaleon-rendház udvarára, ellenkező esetben kijöve a templomból megkerüljük a háztömböt, és a Piazza de' Massimi 4. kapuján csöngetünk.

A San Pantaleo-templom

1. G. A. Borelli emléktáblája
2. Szent Anna-oltár és az 1995-ös boldogá avatási festmény
3. Szent Pantaleon-oltár
4. Boldog Pietro Casani sírja
5. Glicerio Landriani sírja
6. Szent Jusztusz és Pásztor vértanúk képe
7. Főoltár
8. A Piarista Iskolák Édesanyjának képe
9. Kalazanci Szent József sírja
10. A mennyezeti freskó: Szűz Mária nevének megdicsőülése
11. Szent József oltára
12. Szent Kereszt-oltár
13. Aurora Berti síremléke

A RENDHÁZ

Piazza de' Massimi, 4

A San Pantaleo-rendház

Ez a piarista rend anyaháza: a rendalapító kora óta – néhány rövidebb időszak kivételével – mindig itt lakott a rend egyetemes előljárója, a generális atya és munkatársai.

Kalazancius 1597-ben nyitotta meg az első iskolát a Tiberisen túli városnegyedben (a Trasteverén) a Santa Dorothea-templom sekrestyéje melletti kis helyiségekben. Mivel azonban a gyermekek száma egyre nőtt, állandóan több tanteremre, mindig nagyobb helyiségekre volt szükség. Miután már háromszor is átköltöztette iskoláját, 1612-ben úgy döntött, hogy megveszi a „Torres-palotát” (ez volt a kis palota neve), mert itt lehetőség kínálkozott arra is, hogy a mellé épített San Pantaleo-templomot is használhassák, amely akkoriban plébániatemplom volt. Ily módon a piaristák világi kongregációja (akkor még nem volt szerzetesrend) véglegesen Rómának ebbe a központi, sűrűn lakott negyedébe költözött.

Amikor Kalazancius megvette ezt az épületet, ez még csak a földszintből és két emeletből állt. Már a rendalapító idejében végeztek rajta átalakításokat, aztán a századok során még sokszor átépítették. Különösen jelentős évszám e tekintetben 1687, ekkor nyerte el ugyanis a mai *négyemeletes* formáját. A legutolsó nagy felújítást az 1980-as években végezték, amely 1991-ben fejeződött be.

1874-ben – hasonlóan az összes olaszországi egyházi javakhoz – az épületet államosították, de a piarista rend 1923-ban (a templom kivételével) visszavásárolta. (Az olasz templomok – a vatikáni nagy bazilikák kivételével – ma is állami tulajdonban vannak.) Az olasz állam, amíg tulajdonában volt az épület, a Via della Cuccagnán lévő üzlethelyiségeket eladta, így ezeket már nem lehetett visszaszerezni. 1923 és 1929 között jelentős szerkezeti átalakítást hajtottak végre a házban. Ekkor alakították át a templom padlását lakóhelyekké. A szűk központi folyosóból jobbra és balra hat-hat kis, egyablakos szoba nyílik. E picike szobákban laknak ma a piarista atyák. A templom bejárata fölé tekintve jól látszik a homlokzati kereszt alatti nagy timpanonban lévő kerek ablak: ez a központi folyosó ablaka.

Nagyon nehéz elképzelni, hogyan férhetett el ebben a házban 1614-ben 1200, majd 1619-ben 1500 tanuló. 1625-ben létszámuk 900-ra csökkent, 1661-ben pedig nyolc osztályra osztva már csak 656-an voltak. A létszámcsökkenésnek egyszerű oka volt, mégpedig az, hogy időközben máshol is nyitottak iskolát a piaristák: 1619-ben Borgóban, 1630-ban pedig a *Collegio Nazareno* jött létre. Ez utóbbiról még lesz szó a későbbiekben (ld. 69. old.).

Azt is nagyon nehéz elképzelni, hogy a tantermeket nem számítva miként férhetett el még itt – 1636 és 1641 között – 60 szerzetes, akiknek a száma 1638-ban a 70-et is elérte. Egészen 1748-ig működött itt az iskola, ekkor ugyanis átkerült a *Collegium Calasanctium Novumba* (ld. 73. old.), egészen 1800-ig. Ebben az évben – mivel ezt az intézményt bezárták – az iskola visszatért a San Pantaleóba, és itt működött egészen 1892-ig.

Amikor belépünk a házba, egy hangulatos kis udvar közepén találjuk magunkat, ahol pálma ad árnyékot, a kis medencében aranyhalak úszkálnak, felette a falon szép Kalazanciusdombormű. A lift melletti márványtábla Lancellotti bíborosnak állít emléket, akinek segítségével sikerült megvásárolni ezt a házat. A sekrestye bejárata melletti síremléket a felújítás során találták, nem tudjuk, kié lehetett.

Márványlépcső vezet fel az első emeletre. Amikor felérünk a lépcsőfordulóhoz, a falmélyedésben egy szép nagy barokk *Mária-szobor* látható. A hagyomány szerint ezt *Gaspere Dragonetti*, Kalazancius egyik munkatársa vásárolta s ajándékozta a rendháznak, és nagyon jó állapotban maradt meg egészen máig. A szobortól jobbra a *generálisi levéltár* központja található. Itt a legutolsó felújításig szinte érintetlenül őriztek meg egy tantermet még Kalazancius idejéből, amelynek ugyanolyan téglaburkolata és famennyezete volt, mint Kalazancius szobájának. Sajnos ez a felújítás áldozata lett, ma már nincs meg.

A Szűz Mária-szobor mellett a falon találunk egy olasz nyelvű feliratot és egy képet, amely arra emlékeztet, hogy a hagyomány szerint itt történt *Kalazancius egyik csodája*: egy kisdíák játék közben kiütötte a másik szemét valamilyen bottal, Kalazancius pedig ott helyben meggyógyította. Mindenki csodaként beszélt az esetről. Hogy pontosan mi is történhetett, azt ma már nehéz lenne kideríteni, de szíven üthet bennünket az a szó, hogy „*qui*” – itt történt. Ott állunk, ahol Kalazancius atyánk állt és várta vagy búcsúztatta iskolás diákjait.

A „JELENÉS” KÁPOLNÁJA

Amikor belépünk a kápolnába, rögtön megragadja figyelmünket az oltárkép. Egy nem Kalazancius korából (1686-ból) származó hagyomány szerint Szűz Mária, karján a gyermek Jézussal megjelent itt Kalazanciusnak, aki éppen *folyamatos imádságot* (oratio continuát) végzett egy csapat gyerekekkel, és a gyermek Jézus megáldotta őket. Ezt a jelenetet ábrázolná ez a 17. századi festmény, amelyet azonban csak jóval Kalazancius halála után készítettek. Egyrészt az a tény, hogy egészen 1686-ig senki sem beszélt erről a jelenésről, erősen megkérdőjelezi történeti valóságát, másrészt piaristák állnak ugyan a kép jobb oldalán, de egyikük sem Kalazancius. Inkább jelképes ábrázolása lehet annak, hogy a piarista rend a Szent Szűz különleges pártfogása alatt áll. Mivel a képen különböző életkorú gyerekek láthatók, az is lehetséges, hogy a kép azt akarja bemutatni a szemlélőnek, hogy a piaristák imádkozni tanítják tanítványaikat a kis Jézust karjában

tartó Boldogságos Szűz Máriához. Nyilvánvalóan nem zárható ki a „*Havas Boldogasszonyra*” (Havas Boldogasszony a Santa Maria Maggiore-bazilika titulusa) való utalás sem, hiszen Boldog Pietro Casani, Kalazancius egyik első munkatársa, akinek sírja előtt imádkoztunk a templomban, ezzel a névvel alapított a gyerekek számára egy „testvérületet”. A kép felső részén jobbra és balra látható angyalkák valóban havat hintenek kezükkel a kép szereplőire.

Tudjuk, hogy maga Kalazancius rendelte el, hogy itt kápolnát alakítsanak ki, egyrészt a szerzetesek közös imádságai, programjai számára, másrészt a diákok használatára. Itt miséztek, hittanórákat tartottak, itt végezték az „oratio continuát”, ami azt jelentette, hogy a diákok egy-egy kisebb csoportja egymást váltva egy piarista atya vezetésével imádkozott a tanítás alatt, és itt tartották a vasárnapi szentbeszédeket is. E kápolna létrehozásával lehetővé vált, hogy a nagyobb diákokat elválasszák a kicsiktől. A nagyobbak a templomot használták, a kisebbek pedig ide jöttek. Jelenlegi elrendezése és díszítése 1923–1925 között, *Giuseppe del Buono* vikárius, későbbi generális atya idején készült.

A kápolna két oldalfalán látható vászonfestmények *Antonio Calcagnadoro*, jó nevű olasz festőművész alkotásai, a stukkók pedig *Ernesto Arcieri* művei. A bal oldali kép Kalazancius iskoláját örökíti meg. Az ábrázolt tanítási óra azonban inkább a festő romantikus elképzelését mutatja, mint azt, hogy milyen is volt valójában Kalazancius korában az iskola. A kép jobb sarkában áll Glicerio Landriani és az öreg Gaspare Dragonetti. A másik oldalon Kalazancius utolsó áldozását láthatjuk. 1648. augusztus 2-án, vasárnap Kalazancius ebben a kápolnában vett részt utoljára szentmisén (öregsége és betegsége miatt már nem tudott misézni), és itt áldozott utoljára *Vincenzo Berro* atya miséjén, amelyen nagyon sok gyerek volt jelen, akik rendszerint őt hallgatták itt minden vasárnap. Kár, hogy az egyébként művészi és szép festmény nem eredeti ötlet alapján készült, hanem Francisco Goya, híres spanyol festőművész (aki maga

is piarista diák volt Zaragozában) *Kalazancius utolsó áldozása* című öregkori képének utánérzete, szinte másolata.

A kápolna hátsó falán azt a pillanatot örökítette meg a festő, amikor XV. Benedek pápa a bíborosi kalapot helyezi a volt piarista egyetemes elöljáró, Alfonso Mistrangelo firenzei érsek fejére. A kép hálából készült, Mistrangelo adta a pénzt a kápolna felújítására, megszüpítésére. De megérdemli jelenlétét e szent helyen a rendben betöltött történelmi szerepe miatt is. Ő volt az, aki a 20. század elején újból egyesítette a három részre szakadt piarista rendet.

1617. március 25-én Kalazancius *itt öltöztette be tizennégy társát* a piarista reverendába, miután szintén ezen a napon ő maga is felvette azt Giustiniani bíboros kezéből, a bíboros palotájának magánkápolnijában (ld. 63. old.).

Ez a kápolna szolgált *káptalani teremként* is a San Pantaleo-rendház közössége számára, 1637 és 1641 között pedig a generálisi káptalanok számára is, amelyeket még Kalazancius élete során tartottak. Ez volt a színhelye a piarista rend minden ünnepélyes, örömteli és fájdalmas eseményének, amelyek végigkísérték egész történetét, de különösen Kalazancius idején. Itt olvasták fel az összes pápai alapító bullát, aztán a lefokozásról, majd a rend visszaállításáról szóló okiratokat. Itt olvasták fel a Szentszék összes döntéseit, amelyek a rendalapító vagy asszisztensei kinevezésére, felfüggesztésére vagy letételére vonatkoztak. Itt hangzottak el vagy születtek meg az összes fontos döntések, amelyeket maga a rend, vagy valamely renden kívüli hatóság hozott a századok során. Az ajtók fölötti márványtablák a fenti eseményekre és történelmi tényekre utalnak, illetve a Kalazanciusi család megalakulásának tényét rögzítik.

Ezt a kápolnát használják ma is az ebben a házban dolgozó piarista atyák, reggel és este itt végzik közös imádságukat.

Csoportos látogatók itt szokták elénekelni a piarista himnuszt. Esetleg elimádkozhatjuk Sík Sándor (kéziratban maradt) magyar fordításában.

O Pater parvulorum, norma virtutum,
De coelis in clientes flecte obtutum.
Ah, vide prostratum, tibi commendatum
iuventutis agmen.
Hoc per te sit totum
Christo devotum.

* * *

Gyermeknép édesatyja nagy példaképünk,
Mennyekből nyújtsd ki védő karod fölébünk.
Hozzád jó háznéped, szívét hozza néked
S fohászkodik hozzád:
Könyörgünk: ajánljad
Krisztusnak nyájad.

KALAZANCIUS SZOBÁJA

Amint arra a bejárata fölötti márványtábla utal, harminchat éven át (1612-től 1648-ig) élt ebben a szobában, s 1648. augusztus 25-én hajnalban itt halt meg. Lehetetlen vállalkozás lenne elmesélni, mi minden történt e négy fal között. Számos tanúságtétel maradt ránk: sokan elmesélték, miről beszéltek itt Kalazanciussal. Ismerünk szövegeket, amelyek meglesett pillanatokról számolnak be: mi történt, amikor egyedül volt. Aztán látomásokról és jelenésekről is tudunk, sőt utolsó napjaiban történt csodákról is vannak tanúvallomások. Talán a legszebb jelenet az lehetett, amikor megjelent neki a Szent Szűz, a „*Madonna dei Monti*”, aki néhány nappal halála előtt eljött felvidítani a beteg Kalazanciust, egy olyan időszakban, amikor a rendet nagy megaláztatások érték.

Döbbenetes, mennyire kicsiny, puritán, egyszerű, szegényes ez a szobácska. A rendalapítónak, a rend egyetemes előljárójának ez volt az egyetlen szobája! Nem volt külön szobája a vendégek fogadására sem.

Teljesen eredeti állapotban őriztek meg itt mindent. Ugyanaz a téglalburkolat, ugyanaz a famennyezet (gerendákkal), ugyanazok a falak, ugyanaz az ajtó, az ablak, az ágy, a karosszék, az asztal, a pecsétek és egyéb használati tárgyak. Ezek nem egyszerűen abból a korból származó eszközök, hanem ugyanazok, amelyeket maga Kalazancius használt. Egyetlen dolog nem illik a képbe, ez pedig a falak felső része, amely a régi Torrespalota emlékét őrzi, s amelyet Kalazancius lemeszeltetett: egy körbefutó sávban Mózes életét ábrázoló freskókat láthatunk, amelyeket a modern műemlékvédelmi elvek szerint újra megtisztítottak, s most eredeti állapotukban láthatók.

Olyan sok tárgyi emlék, főleg a betegsége alatt, halála előtt használt eszköz maradt meg tőle, hogy azt mondják, nincs még egy szent Rómában, akitől ilyen sok tárgyi emléket őriztek volna meg. Korábban 17. századi szekrényeket helyeztek el körben a szobában, amelyeket aztán később átvittek a szomszédos helyiségbe, amelyet az ereklyék szobájává alakítottak át. Az ágy fölött lévő kötél nem harangkötélként szolgált, hanem öregkorában, amikor már nehezen tudott segítség nélkül felkelni az ágyról, ebbe kapaszkodva húzta fel magát fekvő helyzetéből. Az asztal melletti kis állványon lévő fakalapács arra szolgált, hogy az ún. „száraz pecsétet” ráüsse a levelekre. Sokan megkérdezik, hogy egy olyan magas ember, mint szentatyánk volt, hogyan aludhatott ilyen rövid ágyban. Nem tudjuk a pontos választ. Egyesek arra gondolnak, hogy lefekvéskor odatettek egy széket vagy padot és ezzel meghosszabbították, mások viszont úgy vélik, hogy a kor emberei összehúzódkodva aludtak, így elég volt egy rövidebb ágy is.

Az ajtón belépve, szemben a falon Kalazancius egyik, még életében készült leghitelesebb arcképe látható. A sarokban álló kis modern oltár spanyol nővérek ajándéka. A szoba ajtajának belső felén jól látható nyomok mutatják, hogy a nagy „ereklyeszerzési lázban” egyesek késsel lefaragtak darabokat az ajtóból, hogy ha máshoz nem juthattak hozzá, legalább ereklyét vihessenek haza a szent ajtajából...

Kilépve a szobából, megkerülve a kápolna oltárát beme-
gyünk a szentatyánkéval határos szobába, amelyben az erek-
lyeket és használati tárgyait gyűjtötték össze.

Az ereklyék közül a legjelentősebbek a csodával határos
módon megőrzött *szív, nyelv, máj és lép*, amelyeket – a korabeli
szokás szerint – halála napján vettek ki a rendalapító testéből,
valamint *a koponya*, amelyet a boldoggá avatás (1748) előest-
éjén emeltek ki a koporsóból. A mai látogató talán megborzong
ezek láttán, de nem szabad elfelejtenünk, hogy mindez évszá-
zadokkal ezelőtt történt, és az akkori kor emberének más volt
a gondolkodása, ízlése. Az értékes ereklyetartót, amelyben ma
láthatók, *Angelo Spinazzi* készítette, aki *Innocenzo Spinazzinak*,
annak a fiatal szobrásznak volt az apja, aki Kalazanciusnak a
vatikáni Szent Péter-bazilikában látható szobrát készítette. A
nagy ereklyetartó alatt van egy kisebb is (valószínűleg ugyan-
nak az ötvösnek az alkotása), amely a rendalapító által hasz-
nált kelyhet, paténát és korporálét tartalmazza.

Nincs értelme itt felsorolni mindazt, amit látni lehet e szo-
bácskában. Ha vezetővel érkezik a látogató, az majd úgyis
megmagyarázza a látnivalókat. Meg aztán a kiállított tárgyak
magukért beszélnek: a halotti maszk, könyvek, gyertyatartó,
kulcsok, szemüveg, pecsétnyomók, edények és ruhák, a szent
kalapja, legyezője és mutatópálcaja... A szoba közepén díszes
térdeplő. Boldog IX. Pius pápa adományozta a piaristáknak,
amikor pápa korában eljött meglátogatni egykori iskolája ala-
pítójának sírját. IX. Pius pápa ugyanis diákunk volt Volter-
rában. Látogatásának emlékét hatalmas márványtábla örökíti
meg a kápolna melletti folyosón, felette a pápa arcképe látha-
tó. Az alatta lévő állványon különböző olasz és spanyol nyelvű
piarista témájú könyvek és szentképek találhatóak, a látó-
gató emléket vihet magával ezekből. Ezen a folyosón azoknak
a piaristáknak az arcképei láthatók, akikből püspök vagy bí-
boros lett a századok folyamán. Magyarok és magyarországi
püspökök is vannak közöttük. Az ereklyék szobájából kive-
zető ajtó fölött az osztrák Iosephus Fengler (1733–1802) győ-
ri püspök, jobbra a folyosó végén Irányi László (1923–1987),

a külföldi magyarok püspöke, Dékány Vilmos (1936–2012) esztergomi segédpüspök, balra az ablak fölött pedig Bajtay Antal (1717–1775) erdélyi püspök arcképe látható.

Ha vezetővel végezzük a látogatást, kérésre megtekinthetjük a folyosó egyik oldalszárnyából nyíló dísztermet. Itt gyűjtötték össze azt a sok festményt és arcképet, amelyeket a megszünt piarista rendházakból hoztak Rómába. Külön érdekesség az ún. „ex voto”-képek, amelyek hálából készültek, miután adományozójuk valamilyen kegyelmet kapott Kalazancius atyánk közbenjárására. A magyar látogató mindenképpen álljon meg egy pillanatra és nézze meg a bejárat felett függő képet: *Thomas Sperat* (1635–1681) piarista vértanút ábrázolja. Breznóbányán fogták el a protestánsok, rettenetesen megkínózták, majd elengedték. A privigyei rendház felé szállításakor, útközben sebeibe belehalt. Méltó társa lehetne a kassai vértanúknak.

Kisebb csoport engedélyt kérhet és kíséreléssel felmehet a rendház teraszára. Gyönyörű kilátás nyílik innen Róma központjára. A legfontosabb látnivalók jobbról balra: a Gianicolo hegyen a távolban Garibaldi lovas szobra, majd elsétálva a Piazza de' Massimi tér felőli részre mellettünk látható a Massimi-palota. Ki ne látta volna a *Legyetek jók, ha tudtok* című, Néri Szent Fülöpről szóló olasz filmet? (A szentet alakító színész piarista diák volt.) A kis Massimi herceg, aki Szent Fülöp lelki gyermekei közé tartozott, itt élt, ebben a palotában. Fiatalon halt meg, és halottas ágyához Szent Fülöp is eljött. Kápolnává alakították a szobát, ahol meghalt, ez halála évfordulóján évenként egy napon látogatható. A palota teraszunkról látható kis harangját csak ezen a napon, március 14-én húzzák meg. Aztán balkéz felé haladva feltáruul a Sant' Andrea della Valle hatalmas – Róma második legnagyobb – kupolája. Akkor épült, amikor Kalazancius már a San Pantaleóban volt. Kedves történet maradt ránk ezzel kapcsolatban. Egy rendtársával Kalazancius sétára indult, és nézték, hogyan rakják az építők e hatalmas templom köveit. „Nekünk sohasem lesz ilyen nagy templomunk” – magyarázta Kalazancius. „Nekünk minden pénzünket az iskolára kell költenünk...” A kupolától balra látható a Capitolium tornya, halványan sötétlik

az Aracoeli homlokzata, a Piazza Venezia hatalmas emlékműve (amelyet a rómaiak csak írógépnek emlegetnek), közelebb az Il Gesù kupolája, távolabbra a Quirinale tornya, majd a régi Sapiientia egyetem templomának Borromini által tervezett érdekes, csavart tornya. E templom védőszentje szimpátiát szokott ébreszteni a magyar látogatókban: Szent Ivó... Jól látható a Pantheon kerek boltozata is. Tovább haladva balra feltűnnek a Szent Ágnes tiszteletére épített templom tornyai a Piazza Navonán. Ezen a helyen szenvedett vértanúságot.

Ha engedélyt kapunk, még végigsétálhatunk a rendház negyedik emeletén, ahol a piarista rendi központ munkatársainak irodái vannak. A folyosón megnézhetjük az összes piarista legfőbb elöljáró (generálisok) kronologikus sorrendben elhelyezett arcképét. A sorban megtalálhatjuk *Tomek Vince* arcképét is, akire nagy büszkeséggel nézhetünk, hiszen a magyar rendtartományból került Rómába legfőbb elöljárónak, és húsz éven át volt a rend élén (1948–1968). Akik ismerték, mindig a legnagyobb tisztelettel emlékeznek meg róla. Arcképét Prokop Péter (1919–2003) magyar pap festőművész készítette.

Elbúcsúzunk a San Pantaleo-templomtól és -rendháztól, és ha időnk engedi, elindulhatunk felfedezni Kalazancius atyánk nyomait Róma más helyein.

Szent Péter-bazilika

Piazza di San Pietro

A Rómába látogató turisták tömegei miatt sokszor csak sorban állással lehet bejutni a bazilikába, és csak a repülőtereken megszkott ellenőrzés után – sajnos korunk terrorcselekményei megkövetelik ezt a biztonsági intézkedést. Gondoljunk arra is, hogy a hely szentsége megkívánja a megfelelő öltözetet. A bejáratnál álló őrök nem engedik be a rövidnadrágos, ujj nélküli trikót viselő férfiakat, és azokat a hölgyeket sem, akiknek nincs befedve a válluk. Sokan felháborodnak ezen az intézkedésen, de hát tudnunk kell, hogy nem egy múzeumba lépünk be, hanem a katolikus egyház első templomába, ahol Szent Péter apostol sírját tiszteljük.

Ha megállunk a Szent Péter-bazilika előtt és feltekintünk a hatalmas, majdnem 115 méter hosszú és 46 méter magas, oszlopos, erkélyes homlokzatra, *Carlo Maderno* művére, ezt olvashatjuk:

IN HONOREM PRINCIPIS APOST. PAULUS V
BURGHESIUS ROMANUS PONT. MAX.
AN. MDCXII PONT VII

A felírás *V. Pál pápának* állít emléket, aki az apostolfejedelmek tiszteletére építtette ezt a homlokzatot 1612-ben, pápaságának hetedik évében. Ez a pápa fontos szerepet játszott a piarista rend történetében is.

Belépv a bazilikába, mielőtt elmennénk rendalapítónk szobrához, hadd említsünk meg egy magyar vonatkozást is. Ez a bazilika a keresztény világ legnagyobb temploma: belső hosszúsága az előcsarnokkal együtt 210 méter. A főhajó márványpadozatáról (középen) leolvashatjuk a világ 21 leghíresebb keresztény templomának méreteit. Köztük a mi *esztergomi bazilikánkét* is: 118 méter.

A bazilika falának fülkéiben egymás fölötti két sorban 35 híres szent rendalapító szobra sorakozik. Kalazanci Szent József szobra (6) a jobb oldali mellékhajó bal oldalán van a felső sorban. A szép szobor *Innocenzo Spinazzi* alkotása. Először 1753-

ban állították fel próbaként a gipszből készült alkotást. Egyedüli eset volt a bazilika történetében, hogy valakinek szentté avatása előtt állítottak szobrot. A reverendába és palliumba öltözött Kalazancius bal kezében egy nagy könyvet tart, amelyen a piarista címer látható. Ez a könyv a rend alapokmánya, alapszabályzata, a Konstitúciók. Két kisgyermek van mellette, jobb kezével az általuk tartott könyvben mutat valamit: tanít. A talpazaton a következő felirat olvasható:

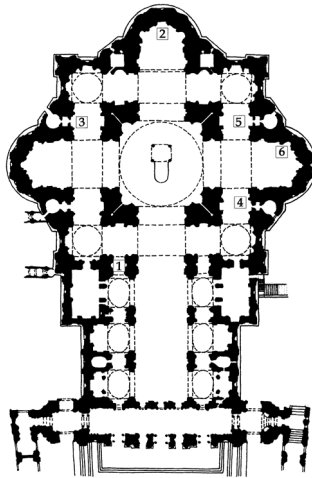
S. IOSEPHO CALASANTIO
FUNDATORE SUO
ORDO SCHOLARUM PIARUM
ANNO MDCCLIII

Kalazanci Szent Józsefnek,
alapítójának,
a Kegyes Iskolák Rendje, 1753.

A márványból készült végleges alkotás két év múlva, 1755-ben került a helyére. A szobor talpazatán Kalazancius neve előtt „B” betű volt, vagyis „Beato” – Boldog. A szentté avatás alkalmával, 1767-ben a „B” betűt kicserélték „S”-re: „Sanctus” – Szent. A szobrot jól lehet látni a pápai oltár mellől is. Hogy egészen közelébe juthassunk, az nehézségekbe ütközik, mert újabban a jobb oldali mellékhajót kordonnal elkerítették, és csak azok mehetnek be, akik szentgyónást szeretnének végezni. Egy piarista diák esetleg össze tudja a két dolgot kapcsolni...

Halálos ágyán feküdve Kalazancius atyánk elküldte három rendtársát a Vatikánba, hogy X. Ince pápától áldást kérjenek számára, majd betérve a bazilikába csókolják meg nevében a Szent Péter-szobor lábát, kifejezve ezzel is hűségét és megerősítve hitvallását. Így is történt. Természetesen a piarista diák is elmegy Szent Péter szobrához, ahol eszébe juthat az előtte négyszáz évvel sokszor itt járó Kalazancius, és a hiszekegy elimádkozásával ő is megerősítheti hűségét az egyházhoz.

A kupola belső vonalán hatalmas (1,4 méteres) betűkkel vésett szentírási idézetet olvashatunk: „*Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam*” – „Te Péter vagy, és erre a sziklára építem egyházamat” (Mt 16,18). A betűket *Ventura Sarafellini* készítette és véste az 1605/6-os években. Ő volt hosszú éveken át a római piarista iskola szépírástanára (1602–1664). Érdekes, hogy vele Kalazancius atyánk szabályos munkaszerződést kötött, amelynek eredeti példánya a mai napig megvan a rend római levéltárában.

A Szent Péter-bazilika

1. XI. Leó pápa síremléke
2. VIII. Orbán pápa síremléke
3. VII. Sándor pápa síremléke
4. XIV. Benedek pápa síremléke
5. XIII. Kelemen pápa síremléke
6. Kalazanci Szent József szobra

A Szent Péter-bazilikában körben haladva természetesen meglátogatjuk a pápák síremlékeit. Az itt eltemetett pápák közül tiszteletünket tehetjük azok sírjánál, akiknek valamilyen kapcsolatuk volt a szent rendalapítóval.

1. *XI. Leó* (1605): pápává választása előtt ő volt a keresztény tanítás testvérületének (Confraternità della Dottrina Cristiana) pártfogója. Ennek az egyesületnek tagja volt Kalazancius atyánk, sőt jelölt volt az elnökségre is. Erről majd később említést teszünk a Palazzo Madama kapcsán (67. old.). Sokat várt XI. Leó pápaságától, de a pápa sajnos meghalt huszonhat nappal megválasztása után. Síremléke igen jelentős, Alessandro Algardi alkotása (készült: 1642–1644).
2. A mai Szent Péter-bazilikát felszentelő *VIII. Orbán* (1623–1644) pápasága alatt kezdődött meg különböző feljelentések és félreértések miatt a piarista rend hivatalos vizsgálata. Ennek előzményeiről és szomorú következményeiről részletesebben a szent életrajzában olvashattunk. A síremlék Gianlorenzo Bernini (1642–1647) kiváló alkotása.
3. *VII. Sándor* pápa (1655–1667) állította helyre a piarista rendet annak lefokozása után 1656-ban. Jó barátja volt a kiváló latinista C. Mazzei piarista atyának. E pápa síremlékét is Bernini alkotta (1672–1678), igen jelentős műalkotás.
4. *XIV. Benedek* (1740–1758), a nagy jogtudós és szelíd pápa avatta boldoggá Kalazancius 1748-ban, de nem csak a szertartást végezte el, hanem tevékenyen részt vett az azt előkészítő hivatalos eljárásban is, amely 1704-től 1748-ig tartott. Síremlékét P. Bacci készítette (1759), kissé szónokias testtartásban ábrázolja rajta a különben nyugodt pápát, amint 1750-ben, a szentévből áldást oszt. A szobrok az ő erényeit jelképezik: az őt megcsodáló „Bölcsesség” és a pénz, a vagyon iránti teljes „Érdektelenség”. Ez utóbbi szobor alkotója, Gaspare Sibilia a nevét is odavéste az egyik pénzdarabra, amely a kísértő denevérszárnyú kis ördög pénzes sarujából hull le. Fontosnak találta hangsúlyozni ezt a ritka erényt abban a fényűző korban.
5. *XIII. Kelemen* pápa (1758–1769) avatta szentté rendalapítónkat 1767-ben. Síremléke Antonio Canovának, az új klasszicizmus mesterének egyik legjelentősebb műve (1792), és talán a bazilika legszebb síremléke. A művész

nyolc éven át dolgozott rajta, és ezzel a szoborcsoporttal megtörte a barokk stílus uralmát a bazilikában.

6. *XII. Pius* (1939–1958) nyilvánította Kalazanci Szent Józsefet az összes keresztény népiskola párfogójának 1948-ban. Az altemplomban lévő síremlékét F. Messina alkotta. Az altemplomban meglátogathatjuk a magyar kápolnát, amelyet II. János Pál pápa szentelt fel 1980. október 8-án. A szentélyben látható Varga Imre szobrászművész Magyarok Nagyasszonyaszobra (ún. Kun Madonna) és Szent István-szobra. A kápolna falán két oldalt magyar szentek és boldogok süttői márványból készült domborművei sorakoznak. A hajó végében, a zárófalon Amerigo Tot bronz domborműve a kápolna adományozásával kapcsolatos eseményeket ábrázolja. Minden kedden reggel nyolc órakor magyar nyelvű szentmise van a kápolnában, erre fenn a bazilikában, az altemplom lejáratánál kell gyülekezni.

Szent István királyunk nemcsak odahaza rendezte az egyház ügyeit, hanem gondoskodni akart a Rómába érkező zarándokokról is. Ezért megvásárolta a bazilika sekrestyéjének helyén álló Santo Stefanino-templomot, és mellé zarándokházat építtetett. Sajnos 1776-ban, a sekrestye építéskor mindkettőt lebontották. Bár a pápa kártalanította a magyarokat, ettől az időtől kezdve nem volt zarándokháza, sem temploma a Rómába érkező magyar zarándokoknak. A régi templom és zarándokház léteire két emléktábla is emlékeztet: az egyik a bazilika sekrestyéjébe vezető folyosón van, ide minden engedély nélkül bemehetünk. A magyar jubileumi év kapcsán állították fel.

HEIC EXSTABAT
FERE AB ANNO MXXX
VSQVE AD ANNUM MDCCLXXVI
HOSPITIUM
QVOD SANCTUS STEPHANUS
PRIMVS REX HUNGARIAE
CVRAVIT AEDIFICANDVM PRO HVNGARIS
AD APOSTOLORVM PRINCIPVM LIMINA
PEREGRINANTIBUS

ANNO MM MAGNI IVBILAEI
A NATIVITATE DOMINI
ATQUE MILLENNIO EXPLETO
A CORONATIONE EIVSDEM
SANCTI STEPHANI
DIADEMATE A ROMANO PONTIFICE
SILVESTRO II DONATO
HIC LAPIS POSITVS EST
IN MEMORIAM

Itt állt 1030-tól 1776-ig az a vendégház,
amelyet Szent István,
Magyarország első királya építtetett
az apostolfejedelmek sírjához
zarándokló magyaroknak.

Ez az emléktábla
a 2000-es nagy jubileumi év karácsonyán,
Szent István II. Szilveszter pápától kapott
koronával való megkoronázásának
1000. évfordulóján helyzetetett el.

A másik emléktábla a sekrestye külső falán található. Ide csak külön engedéllyel léphetünk be, például, ha a bazilika alatti ásatásokat kívánjuk megtekinteni, vagy ha a Campo Santo Teutonico nevű német temetőbe akarunk bemenni. E látogatásokhoz előszóban lehet engedélyt kérni az őrt álló svájci gárdistáktól. A bazilika melletti bal oldali kapun kell belépnünk, és innen juthatunk el az *Ufficio degli scavibi*. Itt lehet jelentkezni egy csoportos ásatáslátogatásra. Útközben, az első boltív alatt áthaladva láthatjuk a táblát:

QUO LOCO
SACELLUM ATQUE HOSPITIUM
S. STEPHANO HVNGARIAE REGI
APOSTOLICO DICATA
AD ANNVM MDCCLXXVI STETERANT

HUNGARORUM GENS
IN DILAPSI MONVMENTI MEMORIAM
QUOD SVAM CVM APOSTOLICA SEDE
CONIVNCTIONEM
PRAECLARE LVCVLENTER
QUE TESTARETVR
IX EXEVNTA SAECVLO
AB S. EMERICI DVCIS OBITV
P.
DIE XVII DECEMBRIS MDCCCCXXIX

Ezen a helyen állt
a Magyarország apostoli királyának,
Szent Istvánnak szentelt
kápolna és vendégház az Úr 1776. évéig.
1929. december 17-én,
Szent Imre herceg halálának 900. évfordulóján
állították [e táblát]
ennek az eltűnt épületnek az emlékére,
hogy fényesen és tisztán legyen tanúbizonysága
a magyar nép és a Szentszék kapcsolatának.

A lebontott „Szent István-i” *templom* örököse a Szent Péter-bazilika Magyarok Nagyasszonya-kápolnája. A régi templom emlékét őrzi a bazilika sekrestyéjének folyosóján a lebontásakor idehozott és beépített hét hamuszürke oszlop.

A régi *zarándokház* örököse a Róma külvárosában felépített és 1967-ben felavatott mai Szent István Zarándokház⁹, amely ma is várja az Örök Városba érkező magyar zarándokokat. Kápolnájában, a régi templomot és zarándokházat ábrázoló dombozmű alatt (Szmrecsányi Boldizsár szobrászművész alkotása) az alábbi szövegű emléktáblát helyezték el:

⁹ Via del Casaleto 481, 00150 Roma; www.szih-roma.com

E TÁBLA
AZ 1030-AS ÉVEKTŐL 1776-IG
A SZENT PÉTER-BAZILIKA KÖZELÉBEN
ÁLLOTT VENDÉGHÁZ
- A MAI SZENT ISTVÁN HÁZ ELŐDJE -
EMLÉKÉT ŐRZI,
AMELYET SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÉPÍTTETETT
A MAGYAR ZARÁNDOKOK SZÁMÁRA.
2001

Santa Maria Maggiore-bazilika

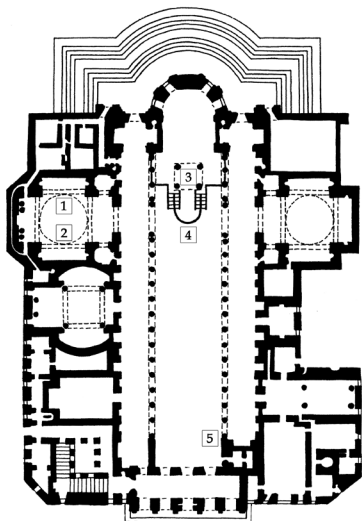
Piazza S. Maria Maggiore

Ma is élő jámbor gyakorlat Róma hét fő bazilikájának meglátogatása (San Pietro – San Paolo fuori le mura – San Sebastiano – San Giovanni in Laterano – Santa Croce di Gerusalemme – San Lorenzo – Santa Maria Maggiore), ha nem is olyan intenzitással, mint rendalapítónk idejében volt. A vallásos buzgóság is megcsappant, de ez a zarándokút is megváltozott. A barokk kor jámbor zarándokai mezőkön, ligeteken át gyalogoltak egyik bazilikától a másikig, ma forgalmas utcákon, bérházak között kell az irányt megtalálni. Kalazancius atyánk régebbi életrajzai elmondják, hogy szentünk naponta (vagy elég gyakran) járta végig e szent helyeket. Aki azonban legalább egyszer már végiggyalogolta ezt az utat (több mint húsz kilométer!), az tudja, hogy ha csak 5-10 percet is tölt egy-egy templomban a jámbor zarándok, az út legalább 7-8 órát vesz igénybe. Ezért nehéz elképzelnünk, hogy rendalapítónk ezt naponta megtette volna. Bizonyára többször is megtette ezt a szép zarándokutat, főleg útkeresésének idején. Amikor azonban megalapította az iskolát, aligha volt ideje naponta elvégezni. A Santa Maria Maggiore-bazilika általában a befejező stációja e jámbor zarándoklatnak, amely a Szent Péter-bazilika meglátogatásával kezdődik. Az 1600-as és 1625-ös szentév alkalmával szokás volt a négy fő bazilika meglátogatása a búcsúk elnyerése céljából. Ha el is hagyjuk az első életrajzírók túlzásait, bizonyosak lehetünk abban, hogy Kalazanci Szent József valóban sokszor megtette a Santa Maria Maggiore-bazilikában végződő zarándokutat, és sokat imádkozott e szent helyen.

1622. április 20-án jelentős esemény színhelye volt a bazilika egyik oldalkápolnája, a *Cappella Paolina* (vagy a pápa családi nevével: Cappella Borghese). E napon a haldokló Tonti bíboros előtt tett szerzetesi örök fogadalmat Kalazancius négy asszisztens társával, majd idejöttek, Kalazancius szentmisét mondott, és utána megújították az imént tett fogadalmakat. Ha ma belépünk a bazilikának ebbe a kápolnájába, ugyanaz a kép tárul szemünk elé,

mint Kalazanci Szent Józsefnek és társainak. Ez a művészi értékekben oly gazdag kápolna V. Pál pápáról kapta a nevét, építése 1611-ben fejeződött be. A főoltár fölött már akkor is ott volt a 9. századból származó Mária-kép, a „Salus Populi Romani” (a római nép üdvössége). A kép fölött, az oltár timpanonjában szép dombormű emlékeztet a templom megépítésének legendájára.

A bazilika búcsúnapja augusztus ötödike, Havas Boldogasszony ünnepe. 1614-től kezdve hosszú éveken át hagyomány volt, hogy a San Pantaleó-beli piarista iskola diákjai körmenetben vonultak át az iskolából ide, a bazilikába, miközben himnuszokat és latin nyelvű énekeket énekeltek a római nép nagy épülésére. Létezett egy Havas Boldogasszonyról nevezett konfraternitás is.

A Santa Maria Maggiore-bazilika

1. VIII. Kelemen pápa síremléke
2. V. Pál pápa síremléke
3. Boldog IX. Pius pápa szobra
4. IX. Kelemen pápa sírja
5. IX. Kelemen pápa síremléke

A bazilikában a piarista iskolák nagy pártfogóinak sírjait találhatjuk. Kettő a Cappella Paolinában van. A jobb oldalon VIII. Kelemen pápáé (1592–1605), aki elsőnek hagyta jóvá a „*Kegyes Iskolák*” világi társulatát, amikor az még nem volt szerzetesrend (1). Tudjuk róla, hogy gyakran jött ide a Quirinale-palotából, és a bazilika kapuja előtt térden állva várakozott az Ave Maria harangszóra. Trónuson ülő, áldó szobrát Silla da Viggiù véste ki. Az öt fehér márványból készült nagy dombormű (három a pápa alakja fölött, egy-egy jobbról és balról) a pápa tetteit, pápaságának eseményeit juttatja eszünkbe. Az ötödik Esztergomnak a töröktől való visszafoglalását jeleníti meg.

A bal oldalon található V. Pál (1605–1621) pápa síremléke (2), a kápolna építtetőjéé, ő emelte egyszerű fogadalmas szerzetesrenddé Kalazancius világi társulatát, amelynek titulусában az ő neve is szerepelt: „*Congregazione Paolina*”. Térdeplő, imádkozó szobrát szintén Silla da Viggiù alkotta. E síremléknek is van magyar vonatkozása: a pápa alakjától balra lévő, negyedik dombormű Rudolf magyar királyt ábrázolja, amint seeregével a törökök ellen indul.

IX. Kelemen pápa – az áldoztatórács előtt van sírjának fedő kőlapja (4), az emlékmű (5) pedig a bejáratától jobbra található – amikor még csak egyszerű vatikáni alkalmazott volt (Monsignor Rospigliosi), más prelátusokkal együtt részt vett az 1637-es egyetemes káptalanunkon, később pedig, mint pápa, 1669-ben ő állította helyre rendünket annak lefokozása után.

A pápai oltár, vagyis a márványbaldachinnal fedett főoltár előtt félkör alakú mélyedésben kis kápolna bújik meg, ahová kétoldalt lépcsők vezetnek le. Benne – csodálatosan szép ereklyetartóban – egy betlehem-i jászol ereklyét találunk. A kápolna falait 74 fajta különböző színű márványlap és négy alabástromoszlop díszíti. Boldog IX. Pius pápa térdeplő és imádkozó szobrát (3) Ignazio Jacometti római szobrász alkotta (1883). A pápa Volterrában volt növendékünk. Hálás diák volt, pápa korában többször meglátogatta a római piarista intézményeket. San Pantaleó-beli látogatásáról már szóltunk. Ő hirdette ki 1854-ben a szeplőtelen fogantatás dogmáját.

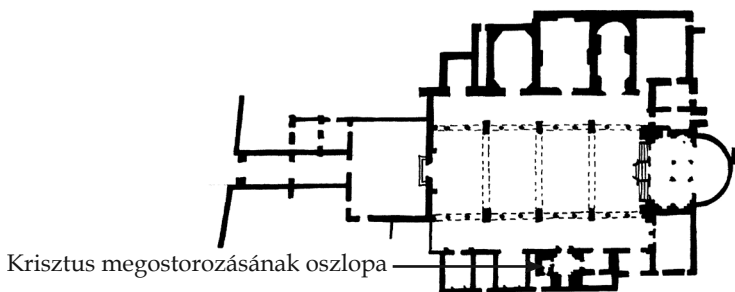
Mintegy húsz, rendünket érintő pápai bulla került kihirdetésre ebben a bazilikában 1614 és 1784 között ezzel a záradékkal: „*Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem sub anulo Piscatoris...*” Csak egy párat említünk meg.

1. 1614. január 14.: Kalazancius társasága egyesül a luccai szerzetesekkel.
2. 1617. március 6.: az *Ad ea per quae* kezdetű bulla, amely egyszerű fogadalmas szerzetesrenddé emeli Kalazancius világi társulatát.
3. 1622. április 28.: Kalazanciust kinevezik kilenc évre a rend első általános elöljárójának (pater generalis), kinevezik az első négy asszisztenst.
4. 1622. október 15.: szerzetesrendünk megkapja a koldulórendek kiváltságait.
5. 1669. október 23.: lefokozása után rendünk újra ünnepélyes fogadalmas szerzetesrend rangjára emelkedik.
6. 1731. május 1.: a *Nobis quibus* kezdetű bulla, amely (a jezsuiták vádaskodása miatt) elismeri a piarista iskolák azon jogát, hogy magasabb tudományokat is oktathatnak és nem szegény gyermekeket is felvehetnek iskoláikba.
7. 1748. augusztus 7.: Kalazancius boldoggá avatása.

Santa Prassede

Via Santa Prassede

A Santa Maria Maggiore-bazilikából kilépve pár lépésre található ez a bazilika. Csodálatos mozaikjai miatt a turisták mind felkeresik. Különösen híres a templom Szent Zénó-kápolnája. A mellette lévő kis helyiség közepén egy vörös jáspisból készült alacsony, kb. 70 centiméter magas oszlop áll. Giovanni Colonna bíboros, az ötödik kereszties hadjárat (1219) pápai seregének vezére hozta magával a Szentföldről 1223-ban, és itt, az ő titulás templomában állíttatta fel. A jámbor hagyomány szerint ez Krisztus megostorozásának oszlopa. Kalazancius atyánk, a hét bazilika meglátogatásának befejeztével a szomszédos Santa Maria Maggiore-bazilikából sokszor jött át szentmisét bemutatni ehhez az oszlophoz.

Santa Prassede-templom

A boldoggá avatás jegyzőkönyveiből tudjuk, hogy egyszer ördögtől megszállott ember jött be a templomba, ahol ordítózni és rohangálni kezdett. Kalazancius megfogta hüvelyk- és mutatóujjával az embert, aki mint kezes bárány hagyta magát kivezetni a templomból. Az őt kérdezőknek pedig ezt válaszolta: „Hát nem tudjátok, hogy milyen hatalma van a pap azon ujjainak, amelyekkel a szentostyát érinti?” A történet megértéséhez tudnunk kell, hogy abban az időben a szentmisét celebráló pap csak az említett két ujjával érinthette a szentostyát.

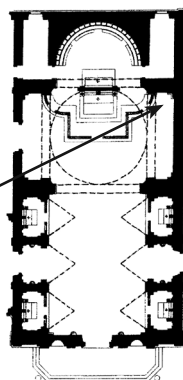
Madonna dei Monti

Piazza Madonna dei Monti

A turisták szokásos útvonala a Santa Maria Maggiore-bazilikától a Forum Romanum és a Colosseum felé a Via Cavouron vezet. Útközben kis kitérővel el lehet jutni a San Pietro in Vincoli-templomba, ahol Michelangelo híres Mózes-szobra van. A Forum Romanum felé közeledve a Via Cavourról pár lépést tehetünk jobbra a Via dei Serpentin és az első utcánál betérhetünk a Madonna dei Monti-templomba.

A Kalazancius-
emléktábla
helye

Madonna dei Monti-templom

Amikor Kalazanci Szent József 1592-ben Rómába érkezett, már 10-12 éve állt ez a templom, és ez volt a római nép Mária-kultuszának központja. Ő maga is gyakran ellátogatott ide, sokak tanúsága szerint talán minden szombaton, és sokszor mutatott be itt szentmisét. Halála előtt pár nappal megvallotta néhány szerzetes társának, hogy megjelent neki a Madonna dei Monti, és megvigasztalta. San Pantaleó-beli szobájában látható a kegykép másolata. A templomban pedig a főoltártól jobbra nagy márványtábla állít emléket látogatásainak. Íme a szövege és magyar fordítása:

O GLORIOSO FIGLIO
DELLA CATTOLICA SPAGNA
SAN GIUSEPPE CALASANZIO
TU CHE VISITANDO FREQUENTEMENTE
DAL 1592
QUESTA MIRACOLOSA IMMAGINE
DELLA MADRE DI DIO
FOSTI ISPIRATO
A DEDICARE LA TUA VITA
ALL'EDUCAZIONE
DELLA GIOVENTÙ POVERA
TU CHE PRIMA DI MORIRE
NELL'AGOSTO DEL 1648
AVESTI LA SUA APPARIZIONE
CON LA PROMESSA
CHE LE SCUOLE PIE SAREBBERO RINATE
PREGA LA MADONNA DEI MONTI
TUA CELESTE PROTETTRICE
PER NOI SUOI FIGLI
CHE NEL QUARTO CENTENARIO
DI QUESTO SANTUARIO
CI CONSACRIAMO A LEI
NOSTRA MAMMA E REGINA.
ROMA 25. III. 1981

Ó, a katolikus Hispánia dicsőséges fia,
Kalazanci Szent József,
te 1592-től gyakran meglátogattad
Isten anyjának ezt a csodálatos képét,
és arra kaptál késztetést, hogy egész életedet
a szegény ifjúság nevelésére szenteld,
neked, mielőtt meghaltál volna,
1648 augusztusában
megjelent, és megígérte,
hogy a Kegyes Iskolák újra fognak születni.
Könyörögj

a Madonna dei Montihoz,
a te égi pártfogódhoz
értünk, fiaidért,
akik e szentély négyszáz éves
évfordulója alkalmából
neki szenteljük magunkat:
édesanyánknak és királynőnknek.
Róma, 1981. III. 25.

A turisták által nem nagyon látogatott és ezért csöndes templomban végigelmélkedhetjük Jelenits István piarista atya versét:

Mária, Nagyasszony, Isten kegyes Anyja!
A magas mennyekből nézz le fiaidra!
Jó Urunk, Jézusunk áldására várunk,
Kegyelme, szerelme a mi boldogságunk.

Harmatos virágszál, titokzatos rózsa!
Te hittel hajoltál az anyjali szóra.
Isten egy Fiának anyja, nevelője! –
Hitünknek, szívünknek légy hatalmas őre!

Viharfelhős égen fényes hajnalcsillag!
Szeplőtlen sugárral jelöld ki utunkat!
Az erény, hős remény szárnyán vonj magasba,
Fonja ránk koronánk az üdvösség napja!

Szüzeknek szent Szüze, Szentlélek Mátkája!
Kegyesen tekints a Kegyes Iskolákra!
Légy nekünk mesterünk a szép szeretetre,
Hadd teljék bennünk is szent Fiadnak kedve!

Bölcsesség sziklája, erény koszorúja!
Királynőnknek vallunk téged leborulva.
Szent atyánk véste rá iskolánk pajzsára:
Nagy neved, Mária, mind ragyogva áldja!

Basilica dei Dodici Apostoli és a Palazzo Colonna

Piazza SS. Apostoli

A forgalmas Piazza Veneziáról letérve találjuk a Tizenkét Apostol bazilikáját és a vele egybeépült Colonna-palotát. Sajnos már egyik épület sem az, amelyben Kalazancius lakott és amelyet oly sokszor meglátogatott, mert 1730-ban teljesen átépítették. Az az épületszárny, amelyben ma képtár van, szintén új alakot nyert 1654–1665-ben.

A Tizenkét Apostol bazilikája

Kalazancius atyánk 1592-től, Rómába érkezésétől lakott itt egészen addig, amíg a kevéssel előbb alapított Kegyes Iskolák munkatársaival együtt át nem költözött 1602-ben a Vestri-palotába. Baltasar Comte tarragonai kanonokkal való jó kapcsolatának köszönhetően került ide. Ugyanis az említett kanonok Marcantonio Colonna bíboros gazdasági ügyeit intézte Spanyolországban és ő ajánlotta be szentünket a bíborosnál. Ez házába fogadta, és mint teológus szakértőt alkalmazta. Két unokaöccsének nevelését is rábízta, ő pedig lassanként az egész palota lelki atyjává vált.

Az itt töltött tíz esztendő alatt kölcsönös barátság és megbecsülés alakult ki a spanyolbarát Colonna család és Kalazancius

között. Később sokszor meglátogatták őt a San Pantaleo-rendházban.

A Colonna-palota melletti Tizenkét Apostol bazilikája sem az már, amelyet Kalazancius olyan gyakran meglátogatott. 1702 és 1708 között szinte teljesen átalakították. Ha a mai bazilika sekrestyéje felé nézünk, ott láthatjuk *XIV. Kelemen pápa*, egykori minorita szerzetes síremlékét, Canova első római munkáját (1787). A pápa sírját a síremléktől balra a falüregben mécses jelzi. A hagyomány úgy tartja, hogy ez a pápa piarista diák volt Urbinóban. Sajnos erről írásos dokumentumok nem maradtak fenn. Politikai és diplomáciai járatlanságát ellenfelei kihasználta. Ez a pápa oszlatta fel 1773-ban a jezsuita rendet.

Ha a ferences kolostor felé haladunk, a bejáratnál egy tábla emlékeztet arra, hogy itt temették el Michelangelót (†1564), akinek holttestét azután elrabolták és Firenzébe vitték. A bazilika mai homlokzatát Valadier tervezte (1827), az ő munkája a San Pantaleo-templom homlokzata is.

A hagyomány úgy tartja, hogy Kalazanciusnak a Colonna-palotában olyan szobája volt, amelynek ablakából az eredeti bazilika Oltáriszentséget őrző kápolnijára látott. Ebben a bazilikában volt a Tizenkét Apostol Testvérület székhelye, amelybe Kalazancius is beiratkozott 1595-ben, és amelynek tagjaként dolgozott egészen 1601-ig. E testvérület jegyzőkönyveiből tudjuk, hogy ezekben az években 157 alkalommal végzett látogatást a szegények lakta városrészekben, és ilyen minőségében látogatta meg a Tiberisen túli városrész Santa Dorotea-templomát is 1597-ben, amikor elhatározta, hogy iskolát nyit a szegény gyermekek számára. 1748-ban a testvérület székhelyét áthelyezték a Piazza di San Eustachio egyik palotájába, a mai napig ott van. Ennek egyik szobájában ma is őriznek egy képet Kalazanci Szent Józsefről, amelyet boldoggá avatása alkalmával (1748) készítettetek. A kép a testvérület alapítójának, Loyolai Szent Ignácnak képe mellett függ.

A Colonna-palotából Kalazancius atyánk gyakran átment a konventuális ferencesek (minoriták) kolostorába, ahol több ferences atyával kötött életre szóló barátságot. Közülük

megemlíjtük *P. Giacomo di Bagnacavallót* és *P. Giovan Battista Berardicelli di Larinót*, akik később mindketten rendjük legfőbb előljárói lettek (1612–1623; 1632–1647). A hagyomány úgy tudja, hogy egy alkalommal Kalazancius megfeddte a két – nálánál jóval fiatalabb – vidáman kergetőző ferencset, hogy játék helyett miért nem tanulnak inkább, komolyabban kellene viselkedniük, hiszen mindketten rendjük fő előljárói lesznek majd egykor. Kedves, humoros tréfa volt ez részéről, vagy talán jóvendülés? Ki tudja. Egy időben voltak rendjük legfőbb előljárói Kalazanciussal, aki 1617-től 1646-ig viselte ezt a tisztet. Mindketten komolyan megerősítették a szerzetesi fegyelmet rendjükben, és segítségére voltak Kalazanciusnak is néhány gondjának megoldásában.

Kétséget kizáróan ez a ferences atyákkal való kapcsolat a Colonna-palotában töltött tíz év alatt komoly nyomot hagyott Kalazancius lelkeségében, főleg a szerzetesi szegénységet illetően, már akkor, amikor még nem is gondolt szerzetesrend alapítására.

Még annyit megemlítenénk, hogy egyes tanúvallomások szerint Kalazancius minden szombati napon az akkori bazilika sekrestyéjében jámbor buzdító szentbeszédet tartott az egész Colonna család részére.

Collegio Romano

Piazza Collegio Romano

Kalazancius atyánk, amikor ráébredt, hogy a szegény gyermekeket leginkább tanítással és neveléssel lehet kiemelni a szellemi-lelki nyomorból, és csak így lehet megreformálni a társadalmat, nem gondolt arra, hogy ő maga oldja meg ezt a problémát. Ezért kopogtatott be a jezsuita atyák nagyhírű kollégiumába, és azt kérte, hogy nyissanak intézményükben néhány ingyenes elemi osztályt a szegény gyermekek részére. Azt a választ kapta, hogy nem tehetik, mert az ő hivatásuk a felsőbb és egyetemi szintű oktatásra kötelezi őket. Az 1582-től épült hatalmas épületegyüttest 1870-ben a jezsuitáktól átvette az olasz állam, ma állami középiskolának, levéltárnak és múzeumnak ad helyet.

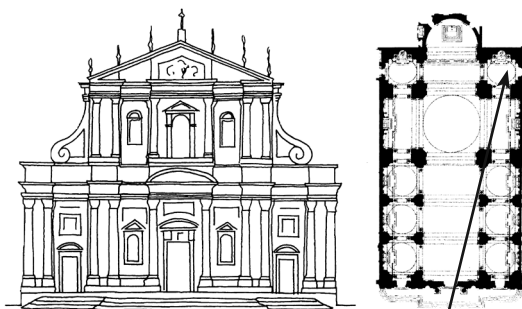
A Collegio Romano

Amikor Kalazanci Szent József később szervezni kezdte saját iskoláját, nem követte mindenben a Collegium Romanum tan- és órarendjét („la campana del Collegio Romano”), amelyet pedig minden római iskola elfogadott, hanem abból elemeket átvéve kialakította a maga saját iskolai rendjét. Erről bőven olvashatunk a *Kalazanci Szent József lelkisége és pedagógiája* című füzetben (ld. az ajánlott irodalmat).

San Ignazio

Piazza di San Ignazio

Ha megkerüljük az épületet, egy hangulatos kis téren találjuk a jezsuiták hatalmas barokk San Ignazio-templomát. A művészi értékekben gazdag templom – amelyben meglátogathatjuk Gonzága Szent Alajos, Berchman Szent János, Bellarmin Szent Róbert sírját és megcsodálhatjuk a híres jezsuita festő, Andrea Dal Pozzo festett (ál)kupoláját – a piarista látogató számára is tartogat látnivalót. Jobbra, a főoltár magasságában, az utolsó oldalkápolnában találjuk XV. Gergely pápa sírját, ő volt az a pápa, aki Kalazancius „Páli kongregációját” ünnepélyes fogadalmas szerzetesrend rangjára emelte 1621-ben. Ez a pápa avatta szentté a jezsuita rend két nagy alakját: Loyolai Szent Ignácot és Xavéri Szent Ferencet. Loyolai Szent Ignác boldoggá avatása után kezdték építeni az ő tiszteletére ezt a csodálatos templomot.

XV. Gergely pápa sírja

A San Ignazio-templom

Santa Maria sopra Minerva

Piazza della Minerva

Kilépve a San Ignazio-templomból, rövid séta után megállhatunk egy pogány Minerva-szentély fölé épített domonkos templom előtt, amely Róma egyetlen gótikus stílusú temploma. A dísztelen és egyszerű homlokzat nem sejteti a belső szépségeket. Jobb oldalán kis márványtáblácskákat láthatunk, amelyek a Tiberis áradásainak emlékei, és mutatják, milyen magasan állt a víz a városban az áradások alkalmával. A legmagasabb szintet az 1598-as karácsonyi áradás érte el. Íme a tábla szövege:

REDVX RECEPTA PONTIFEX FERRARIA
NON ANTE TAM SVPERBI
HVCVSQUE TYBRIDIS
INSANIENTES EXECRATVR VORTICES
ANNO DNI M D XCVIII
VIII KAL IANUARI

Nem sokkal azután, hogy a pápa visszavette
Ferrarat, a gőgös Tiberis örült habjai
eddig értek fel
az Úr 1598. évében, december 24-én.

Tudjuk, hogy ekkor Kalazancius atyánk Lellisi Szent Kamillal együtt emberfeletti munkával vállalt részt az emberek mentésében. Elsétálhatunk e másik rendalapító sírjához is, amely szintén a Pantheon közelében van, csak az ellenkező irányban, a kamilliánusok Santa Maria Maddalena-templomában (Piazza della Maddalena).

Amikor rendalapító szentatyánk kérésére (ingyenes elemi osztályok nyitására) elutasító választ kapott a jezsuita atyáktól, a domonkosokhoz indult. Tudta, hogy ők is tartanak fenn iskolát, talán ők tudnak majd segíteni. A válasz azonban itt is elutasító volt: csak saját növendékeik számára működtetik az iskolát, idegeneket nem tudnak felvenni. Kalazancius hosszan tárgyalt a plébánossal, akitől végül az elutasító választ kapta, majd – mivel mindketten mélyen átéreztek e probléma fontosságát – bementek a templomba imádkozni. Tudták, hogy szükség volna valakire, aki magára vállalná a szegény gyermekek oktatását, nevelését. Az imádság végén háromszor megismételték: „*Ostende nobis, Domine, quem elegeris*” – Mutasd meg nekünk, Urunk, kit választasz. Csak a mi Urunk tudja, hogy mikor – talán éppen itt, ez alkalommal – kezdett megérlelődni rendalapító szentatyánkban az a gondolat, hogy mivel sehonnan sem kap segítséget nagy problémájára, a szegény gyermekek nagy gondjának megoldására, nem neki magának kell-e tennie valamit...

Nem tudjuk teljes bizonyossággal, de nagyon valószínű, hogy az említett domonkos plébános *P. Filippo Angelini* volt, aki később Kalazanciusnak és iskolájának nagy barátja lett. Írt egy kis könyvet is, amelyben oktatást ad a gyermekeknek, hogy miként kell helyesen szentgyónást végezni, hogyan kell méltóan szentáldozáshoz járulni. Ezt a könyvet annyira megbecsülték és olyan nagy haszonnal alkalmazták később a piarista iskolában, hogy 1627-ben Kalazancius arra kérte a szerzőt, hogy készítsen elő egy második kiadást. Ő örömmel vállalta a feladatot, és nagy dicshimnuszokat mondott benne Kalazancius iskolájáról.

A domonkosoknak ebben a kolostorában tartózkodott a híres *Tommaso Campanella* azokban az időszakokban, amikor kiengedték a Sant'Uffizio börtönéből (1596–1599 és 1629–1634). Annak ellenére, hogy nem volt veszélytelen vállalkozás, Kalazancius sokszor meglátogatta, és barátságot kötött vele. Nem csoda, hogy a piarista rend történetének egyik válságos pillanatában maga Campanella is írt védőiratot a rend érdekében.

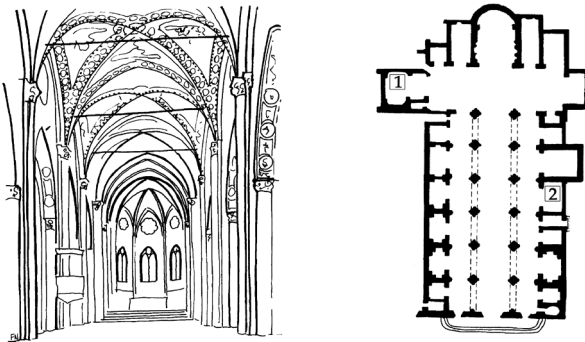
Belépvé a templomba a sok műemlék, Sienai Szent Katalin és Fra Angelico sírjának meglátogatása után megállhatunk egy pillanatra *Benedetto Giustiniani bíboros* (1554–1621) sírja (2) előtt, aki nagy pártfogója volt a piarista iskolának és jó barátja Kalazanciusnak. A főoltár felé nézve a jobb oldali Cappella dell'Annunziata – angyali üdvözlet kápolnája – vasrácsának nyílásán betekintve, a főoltár képétől jobbra, Szent Jácint képe alatt található a síremléke. Pénzérme bedobásával rövid időre világosság gyullad a kápolnában, ekkor ki lehet betűzni sírfeliratán a nevét:

BENEDICTO IVSTINIANO GENVENSIS
ET OLIM E CHIENSIS INSVLAE DYNASTIS
S R E CARD EPISCOPO SABINENSIS
INGENIO DOCTRINA INTEGRITATE
CONSTANTIA
QVINQVE PONTIFICIBVS ACCEPTESSIMO
ET MAXIMIS DIV MVNERIBUS APPROBATO
AVGVSTAE VIRGINIS OBSEQVENTISSIMVS
EAM MORIENS HAEREDITATE
AMPLA DONAVIT
VT IBI THESAVRVS EIVS ESSET OBSEQUIO
VBI FVERAT COR EIUS AMORE
EXIMIO BENEFACTORI ET PRINCIPI
ANNVNCIATAE VIRGINIS SODALITAS P
ANNO DOMINI M DC LVIII

A genovai Benedetto Giustinianinak, aki Chios szigetének egykori uraitól származik, sabionai excellenciás és főtisztelendő bíboros püspöknek, aki a hit megőrzésében és megtartásában kiváló volt, akit öt pápa fogadott bizalmába, és ezt sokáig ajándékaikkal is bizonyították, a fenséges Szület tisztelve, halálakor fényesen megajándékozta őt,

hogy kincseit ott tiszteljék, ahol a szíve van.
Az Úr 1658. évében nagy szeretettel állíttatta
jőtevőjének és hercegének
az Angyali Üdvözlés Kegyes Társasága.

A bal oldali kereszthajóban van a sírja XIII. Benedek pápának (1724–1730) (1), ő bocsátotta ki azt az iratot, amely hivatalosan elismeri, hogy szentatyánk hősies fokban gyakorolta az erényeket, és ezzel utat nyitott a boldoggá avatás felé. Márványalakja a *Tisztaság* és a *Vallásosság* jelképes szobrai között erényeire, a koporsóján látható dombormű pedig az 1725-ös római lateráni zsinatra emlékeztet. Ez a pápa jó barátja volt P. Angelo Valletta piarista generálsi asszisztensnek, aki gyóntatója is volt a pápának. Rendeletére minden reggel a pápai sütödéből egy hatalmas kenyeret vittek gyóntatójának a San Pantaleo-rendházba, a pápa megbecsülésének jeleként. Ez a kenyér persze bőven elég volt az egész közösségnek. Amikor P. Valletta megbetegedett, a pápa személyesen is meglátogatta, sőt nyilvános imádságokat is végeztetett felgyógyulásáért.

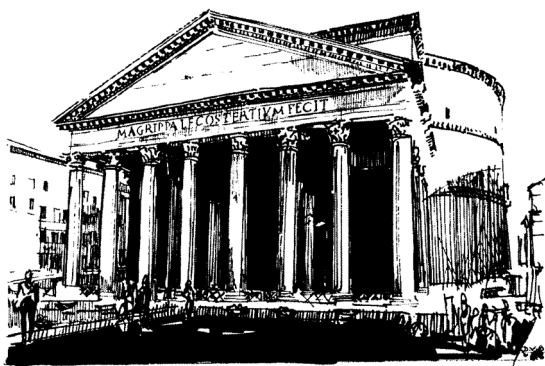
A Santa Maria sopra Minerva-templom

1. XIII. Benedek pápa sírja
2. Benedetto Giustiniani bíboros sírja

Pantheon

Piazza della Rotonda

Alig pár lépésre a Santa Maria Sopra Minerva-templomtól találjuk a Pantheont, Róma egyik legjellegzetesebb épületét. Meglátogatása előtt vagy után kiülhetünk az előtte lévő térre és gyönyörködhetünk a pompás látványban, a nyüzsgő embertömegben.

A Pantheon

Ezen a téren, a Pantheon előtt Kalazancius atyánk gyakran áthaladt, mert erre vezetett az út a Piazza di Spagna felé. Az volt ugyanis a szokás az iskolában, hogy a gyermekeket a tanítás után sorba állították, és egy-egy tanár vezetésével a négy égtáj felé csoportosan haladva hazakísérték őket, hogy megóvják tanítványaikat az utca veszélyeitől. Berro és Caputi atyák feljegyeztek egy érdekes esetet.¹⁰ Az történt ugyanis egy alkalommal, hogy V. Pál pápa kíséretével éppen akkor haladt át a téren, amikor Kalazancius a tanítványaival. A pápa megállította kíséretét, gyaloghintójához hívatta Kalazanciust, és melegen

¹⁰ Sajnos ezek a dokumentumok nincsenek meg magyarul, Caputi feljegyzései ráadásul ez ideig csak kéziratban voltak meg, most kezdték el publikálni.

érdeklődött iskolái felől. Óriási kitüntetés lehetett ez rendalapító szentatyánk számára, hiszen abban a korban sem volt szokás, hogy a pápa megálljon az utcán valakivel beszélgetni...

Palazzo Giustiniani

Via della dogana vecchia, 29

A Pantheon-tól a Piazza Navona felé haladva találjuk *Benedetto Giustiniani* bíboros családi palotáját, amelyet a 16. század végén emeltek és a híres építész, Borromini fejezett be 1651-ben. A világháború után ez lett az olasz köztársaság első elnökének, Enrico De Nicolának ideiglenes székhelye (1946–1948), ma az olasz szenátus elnökének irodái működnek benne.

Palazzo Giustiniani

Benedetto Giustiniani bíboros nagy jötevője volt a piaristáknak, hivatalosan is ő volt a „bíboros protektor” 1613 és 1621 között. Sírja a Santa Maria sopra Minerva-templomban van. Piarista szempontból jelentős eseményre került sor a palota kápolnájában 1617. március 25-én. A bíboros ekkor öltöztette be a piarista reverendába Kalazancius atyánkat. Innen hazatérve most már ő adta rá a rendi ruhát első tizennégy követőjére a San Pantaleo házi kápolnájában.¹¹ Egy márványtábla örökíti meg az eseményt a kápolna falán. Bár ezt nem láthatjuk, legálább álljon itt a szövege:

¹¹ E sorok írójának Kalazanci Szent József születésének 450. évfordulóján az ünnepre való tekintettel alkalma volt megnézni ezt a helyet.

HOC IN SACELLO
B · IOSEPHVS CALASANCTIVS A MRE DEI
A CARD BENEDICTO IVSTINIANO
PROTECTORE SACRUM
SVSCEPIT HABITVM AB SE INSTITVTI
ORDINIS SCHOLARVM PIARVM
DIE DOMCÆ INCARNATIONIS
AN · MDCXVII

Ebben a kápolnában vette fel az általa alapított
Kegyes Iskolák Rendjének öltözetét
Benedetto Giustiniani bíboros protektortól
az Isten anyjáról nevezett
Boldog Kalazanci József,
Urunk megtestesülésének napján
az 1617. évben.

A rendalapító nyilván sokszor járt ebben a palotában, hiszen a rend bíboros protektorával sokat kellett tárgyalnia. Sajnos a palota kápolnáját profán célokra alakították át, ma iroda működik benne. Nem mehetünk be, csak kintről képzelhetjük lelki szemeink elé a palotába belépő Kalazanciust.

San Salvatorello

Via del Salvatore

A Palazzo Giustinianit csak kívülről nézhettük meg, de ezt a templomot, amelyet *San Salvatore in Thermis* névvel is illettek még úgy sem, mert 1907-ben lebontották. Ennek az volt az oka, hogy helyet akartak nyerni a szenátus jelenlegi palotájának kibővítéséhez. Mégis megemlítjük, mert egy fájdalmas esemény fűződik hozzá. Az egykori templomra ma már csak az utca neve emlékeztet (Via del Salvatore). Ha szembeállunk a San Luigi dei Francesi-templommal (Piazza di S. Luigi di'Francesi), akkor a templom mellett húzódó utcácska (a turisták fő vonulási útvonala a Pantheon és a Piazza Navona között) bal oldalán volt a templom, ahol ma egy katona őrködik kis fülkében.

CHIESA DI SAN' LVIGI DE FRANCESI ET HOSPEDALE DELLA NATIONE.
nel Rione di S. Agnazio, Architettura di Giacomo della Porta.

1666 Paolo Paganini

Per. Nic. Bononi. Roma alla Pace al Prato del Paganini

24

San Luigi dei Francesi-templom

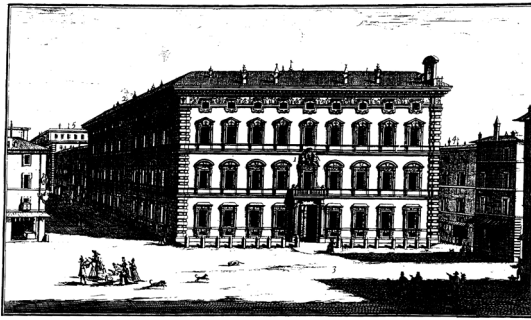
Kalazancius valamikor 1648 júliusának közepén két rendtársával elindult a San Pantaleo-rendházból, hogy ebbe a templomba menjen imádkozni és búcsúkat nyerni. Ez volt az utolsó útja. Hazafelé tartva megbotlott és elesett. Mivel csak egyszerű saruban járt, „alla apostolica” – ahogy az olaszok mondják, felsérthette a lábát, vagy nagyon megütötte magát, mert hamarosan ágynak dőlt, és többé nem is tudta már elhagyni a házat. Ehhez járulhatott még valószínűleg az öregségéből származó gyöngesége is.

Egy hónapra rá, augusztus 25-én meghalt. Ha ellátogatunk az előbb említett, szomszédos San Luigi dei Francesi-templomba megtekinteni Caravaggio Szent Mátéről készített három csodálatos képét, beléphetünk a szentségi kápolnába, ahová közvetlenül a három híres kép mellett nyílik az ajtó. Itt balra találunk egy kis domborművet, amely Szűz Máriát ábrázolja a kis Jézussal. Ez a 15. századi szobor a lebontott templom főoltára mellett volt, Kalazancius atyánk előtte imádkozhatott.

Palazzo Madama

Piazza Madama, 11/Corso del Rinascimento

A forgalmas Via del Rinascimento-ra néz a palota homlokzata, bejáratánál különböző egyenruhát viselő örök váltják egymást szabályos rendben, vele szemben pedig igen gyakran tüntetők ordítanak vagy lengetnek transzparenszeket. Ez a szenátus székháza. Az épület évente csak párszor látogatható, ilyenkor mindig hosszú sor kígyózik a bejárat előtt.

Palazzo Madama - a szenátus épülete

Hosszú lenne itt felsorolni a palota lakóinak és tulajdonosainak nevét. Piarista szempontból lakói közül jelentős *Alessandro de' Medici bíboros*, aki később 1605-ben *XI. Leó* néven lett pápa. Ő volt a Keresztény Tanítás Testvéreület protektora, és ezért a testvéreület az ő palotájában ülésezett. Kalazancius atyánk számára egy igen jelentős ülés zajlott le itt 1601. július elsején. Miután látta, hogy sem a római szenátus, sem a jezsuiták, sem a domonkosok nem tudnak segítséget adni a szegény gyermekek tanításának megszervezéséhez, úgy döntött, megpályázza e testvéreület elnökségét, és utána mint elnök rábízta a testvéreületre a feladat megoldását. A terv azonban nem tetszett mindenkinek. A szavazáskor hatvanan voksoltak Kalazanciusra, százan ellene. Így - szerencsére - nem lett elnök. Ha megválasztották volna, ma nagy valószínűséggel nem léteznék-

nek a piarista iskolák... Az Úristen útjai kiszámíthatatlanok.
Vagy, ahogy Sík Sándor írta: „*Ravasz művész az Isten, a rossz is
jót csírázik.*” (Ne félj!)

Collegio Nazareno

Largo del Nazareno, 25

Ha a Fontana di Trevi megcsodálására indulunk, kis kitérővel meglátogathatjuk ezt a piarista iskolát. Ezt az intézményt Michelangelo Tonti bíboros (1566–1622) hagyatékából maga Kalazancius atyánk alapította 1630-ban, mert a bíboros családjának ármánykodásai miatt a végrendeletnek csak ekkor lehetett érvényt szerezni. Ő maga volt az iskola rektora 1643-ig, egy időben ott is lakott, és máskor is gyakran felkereste. Az intézményben iskola és diákotthon működött. A Collegio Nazareno Róma leghíresebb iskolái közé tartozott, jeles tanárai és diákjai voltak (köztük több mint negyven bíboros), kulturális, tudományos és társadalmi központ volt. A diákok egy része az alapítvány költségén tanult, de voltak fizetős kollégisták is. Mivel ezek egyre többen lettek, hamarosan nemesi kollégiummá vált. Főpapok és főnemesek sora került ki innét. Hallgatói filozófiát, teológiát, természettudományt és építészetet is tanulhattak. Ma még (2012-ben) működik, de sajnos egyre kisebb diáklétszámmal, régi dicsősége hanyatlóban van és küszködni kell a mai világ sok problémájával.

Collegio Nazareno

Röviden szólnunk kell még arról is, hogy miért kapta ez az ősi piarista iskola a „názáreti” nevet. Tonti bíborost nevezték názáreti érseknek (arcivescovo Nazareno), mert Barlettában érseki címtemploma a „Názáreti Szűz Mária” címet viselte.

Chiesa delle Stimmate di San Francesco

Largo Stimmate/Via dei Cestari

A Largo di Torre Argentina sarkán, ahol a Via dei Cestari indul (ebben az utcában vannak Róma legnagyobb kegyesüzletei) áll a ferencesek temploma. Az eredeti templomot 1594-ben építették, később aztán, 1708–1721 között átépítették a mai formájára. Ez a templom a székhelye a Szent Ferenc Stigmáiról nevezett Testvérületnek, amelybe Kalazancius atyánk 1599-ben iratkozott be, és amelynek haláláig tagja maradt. Közel érezte magához ennek a társaságnak a szellemiségét, különösen a szegénység szellemét, amely már akkor szíven ütötte, amikor még nem volt szerzetes. Szép legendát írnak le rendalapítónk régebbi életrajzírói: ebben a templomban megjelent neki a síró „Szegénység Madonna”, akit mindenki elhagyott, Kalazancius atyánk megígérte neki segítségét.

A Szent Ferenc Stigmáiról nevezett Testvérület temploma

1749-ben ez a testvérület a templom főoltártól jobbra lévő első kápolnáját Kalazanciusnak szentelte. Az igen szép oltárképet, amely a fenti jelenésre utal (*A Madonna megjelenése*), Marco Caprinuzzi festette. A konventben őriztek egy másik képet is, Roberto Bompiani alkotását 1866-ból. Ez Szent Ferencet

ábrázolja rendtársai körében, köztük Kalazancius atyánk is látható, egy könyvvel a kezében, amelyen ez a felirat olvasható: „*Ego sum Joseph, frater vester*” – József vagyok, testvéretek.

Collegium Calasanctium Novum

Via dell'arco de'Ginnasi, 33

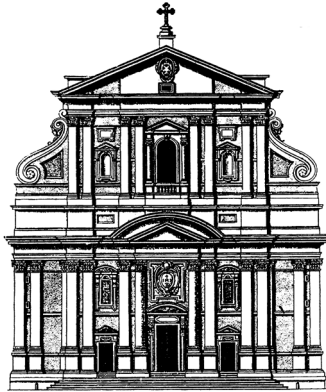
Ha a Vittorio Emmanuele II sugárúton a Largo di Torre Argentina felől az Il Gesù felé haladva betérünk jobbra az első szűk, sötét utcába, a sarokház téglát utánzó vakolatú épületének bezárt, eltorlaszolt magas főbejárata fölött még ma is kiolvasható: COLLEGIUM SCHOLARUM PIARUM. A felirat annak emlékét őrzi, hogy itt egykor piarista iskola működött, méghozzá a rend egyik büszkesége. A 18. században ugyanis a San Pantaleo iskolája már egyre nehezebben tudta befogadni az oda jelentkező diákokat, és szükségesnek látszott egy diákotthon megnyitása is. Giuseppe Oliva generális álmodta meg és utódja, Giuseppe Agostino Delbecchi építtette fel 1747-re ezt az épületet, amelyet *Új Kalazanciusi Kollégiumnak* neveztek, és mintaiskolának, a Kalazanciusi pedagógia élő példájának szántak az egész rend számára. Az elemi osztályoktól egészen a teológiáig folyt benne az oktatás, így a diákok száma egy-egy évben elérte az ezret is. Sok kiváló diákja között volt néhány magyar piarista is, mint Horányi Elek (az egyik első magyar irodalomtörténeti lexikon szerzője), Königsacker József (később magyar tartományfőnök). A napóleoni háborúk alatt, 1800-ban anyagi nehézségek miatt (a francia megszállás miatt nem kaptak segílyt a provinciáktól) kénytelenek voltak az iskolát bezárni, a diákotthont pedig a Collegio Nazarenóba átköltöztetni.

Az utcácska neve egyébként nem a „gimnázium” szóból ered, ahogy gondolnánk, hanem a lombard eredetű Ginnasi család nevéből, itt áll a palotájuk. Pár lépést tovább haladva kitérünk a Largo Ginnasi terecskére, bal felől megláthatjuk a palotába vezető „arco”-t, az íves kapubejáratot is, rajta a család címerével.

Az Il Gesù-templom

Piazza di Gesù

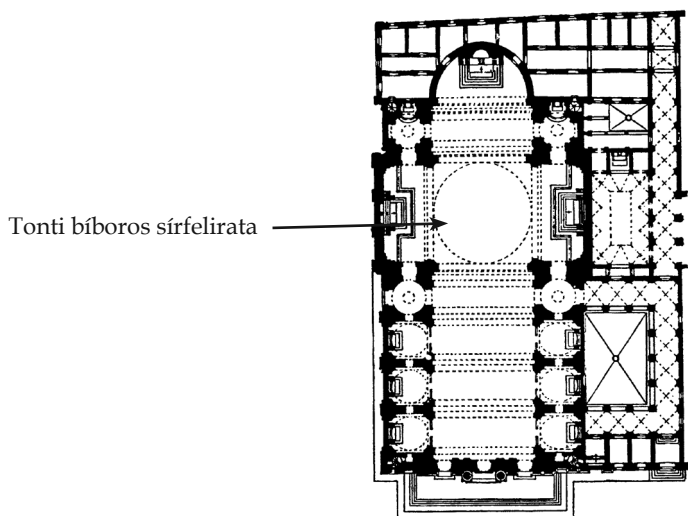
A jezsuiták híres templomát szinte minden Rómába látogató turista és zarándok felkeresi. Ebben az ún. „jezsuita stílusú” olasz barokk templomban található Loyolai Szent Ignác sírja. A szent rendalapító a templommal egybeépült házban élt életének utolsó szakaszában egészen haláláig (1544–1556). Egykori szobája kérésre megtekinthető. Ez a ház volt a jezsuiták központja egészen a rend feloszlatásáig (1773).

Az Il Gesù-templom

Ebben a házban lakott *P. Silvestro Pietrasanta* jezsuita is, akit a piarista rend vizitátorának neveztek ki 1643-ban, és aki Mario Sozzi és Stefano Cherubini piaristákkal, valamint Mons. Francesco Albizzivel, a Sant'Uffizio hivatalnokával lerombolta Kalazancius művét: az ő tevékenységük nyomán született meg X. Ince pápa brevéje, amely lefokozta a piarista rendet egyszerű fogadalmas világi társulattá (1646). Pietrasanta ebben a házban halt meg, és a jezsuiták templom alatti közös sírboltjába temették el 1647-ben.

A Szent Ignác sírja előtti részen (ha a sírnak háttal fordulunk, kicsit jobbra, de már a padok alatt a kövezeten) található *Michelangelo Tonti bíboros* sírfelirata (†1622). A kardinális Kalazancius atyánk és a piaristák nagy pártfogója és jótevője volt. A hagyomány szerint szentatyánk maga írta meg sírja kőlapjának szép feliratát, amely ma is – kis nehézséggel – kiolvasható. De hogy a padok esetleges tologatásával nehogy zavart okozunk, inkább ideírjuk szövegét.

Az II Gesù-templom alaprajza

(Itt látható a bíboros címere.)

D. O. M.
MICHAELI ANGELO TONTO ARIMINENSI
A PAULO V P. M. PRUDENTIAM FIDEMQUE
VIRI SAEPIUS EXPERTO
PRIMUM DATARIAE PRAEFECTO
TUM ARCH. NAZARENO
POSTREMUM S.R.E. CARDINALI
ATQUE AD INTIMA QUAEQUE ADHIBITO

QUO TEMPORE POST CONIUNCTAM
CUM FLORENTE PRINCIPIS GRATIA
SINGULAREM MODESTIAM
IN ADVERSA QUOQUE FORTUNA
CONSTANTIAM EXHIBUIT
DIGNUS QUI RECEPTE GRATIA
DIEM OBIRET
ANNO DOMINI MDCXXII AETATIS SUAE LVI
ANTONIUS TONTUS AVUNCULO
ET COLLEGIUM NAZARENUM
AB ILLO INSTITUTUM
ET SAC. ROM. ROTAE AUDITORIUM
PATROCINIO COMMENDATUM
PATRUMQUE PAUPERUM MATRIS DEI
DISCIPLINAE TRADITUM
PARENTI OPTIMO POSUERE
ANNO DOMINI MDCXXXVII

A Riminiből származó Michelangelo Tontinak,
az igen bölcs és hűséges férfiúnak,
akit V. Pál pápa először a pápai javadalmi hivatal
[dataria] prefektusává tett,
majd názáreti püspökké, végül bíborossá,
és a legbizalmasabb dolgokat bízta rá,
s ő akkor is, majd később is
a legkiemelkedőbb [ember] kegyelmében állt,
s ezzel együtt különösen szerény volt,
később a szerencse változása után is
állhatatos maradt,
méltán kiérdemelve
az ismét megnyilvánuló kegyelmet,
s aki az Úr 1622. esztendejében,
életének 56. évében elhunyt,
állíttatta [ezt a táblát] nagybátyjának
Antonio Tonti
és az általa alapított Collegio Nazareno,

valamint a Szentszék bíróságának auditóriumára,
amelyet védnökként támogatott,
és az Isten anyjáról (nevezett) szegény atyák,
akiknek a tanításhoz örökséget hagyott
kiváló jótékonyként,
az Úr 1637. évében.

Ponte Sisto

Ha elindulunk felkeresni azt a helyet, ahol Kalazancius atyánk elindította az első kis „piarista iskolát”, át kell mennünk a Tiberis másik oldalára, az egykori szegénynegyedbe, ma pedig romantikusan kanyargós utcái és hangulatos vendéglői miatt a turisták által kedvelt városrészbe, ez a Trastevere. Szinte az összes történelmi forrás, amely erről az első iskoláról beszél, a helyet úgy jelöli meg, hogy „vicino a Ponte Sisto” – a Sixtus-híd közelében. Ez az egyetlen olyan új híd, amelyet pontosan oda építettek, ahol már állt egy híd a császári időkben is, amelyet Marcus Aurelius építtetett, és amelyet 792-ben leromboltak. Ezt a hidat IV. Sixtus pápa készítette 1474-ben. Ő az a pápa, akiről a híres Sixtus-kápolna a nevét kapta. Kalazancius atyánk sokszor átmehetett ezen a hídon: eleinte, amikor látogatni ment a szegény családokat, később pedig, amikor iskolája már beindult. Amikor átsétálunk ezen a szűk hídon, melyen ma néger árusok kínálják portékáikat, gondoljunk arra, hogy Kalazanci Szent József nyomaiban járunk...

Santa Dorotea

Via di Santa Dorotea

A Szent Pantaleon-templom és -rendház után talán ez a másik legfontosabb emlékhely egy piarista diák számára. Erről a helyről indult el Kalazancius iskolája szolgálni a szegény ifjúságot először Rómában, aztán Itáliában és még a rendalapító életében Közép-Európában. Ma pedig behálózzák a piarista iskolák nemcsak Európát, hanem működnek piarista atyák Észak-, Közép- és Dél-Amerikában, Afrikában, Indiában, Japánban és a Fülöp szigeteken is. Az egyszerű barokk templom melletti (ma ferences) rendház homlokzatán márványtábla emlékeztet az első iskola megnyitásának 350. évfordulójára. A táblát 1947-ben helyezték el. Az a templom, amelybe Kalazancius atyánk belépett, és azok a helyiségek, amelyekben a piarista iskola megszületett, ma már nincsenek meg eredeti formájukban. XIII. Benedek pápa ugyanis 1729-ben átadta a templomot és a templom melletti plébánia épületet a konventuális ferenceseknek, ők pedig 1752-ben az alapoktól kezdve teljesen átalakították az építményt. A mai napig a ferences atyák dolgoznak benne.

Kalazancius látogatásai idejében a templom plébánosa *Don Antonio Brandini* volt, aki a Keresztény Tanítás Testvérületének néhány tagjával nyitott itt egy kis iskolát, talán azért, mert a városi iskola nem volt elegendő a gyermekek számára (Róma tizennégy kerületében csak egy-egy iskola működött), vagy még inkább azért, mert nem volt megelégedve a kerületi tanítók vallásoktatásával. Ebben az iskolában is, mint mindenütt máshol, a tanulóknak havonta tandíjat kellett fizetniük.

1597 áprilisában látogatta meg Kalazancius első alkalommal a Santa Dorotea-templomot mint a Tizenkét Apostol Testvérület tagja. Meglátta az iskolát, és felajánlotta, hogy tanítóként részt vesz ő is a munkában. Augusztusra összegyűjtötte és felvette az iskolába az összes kisgyermeket, akik tanulni akartak és jelentkeztek, bár nem tudtak fizetni. A megnövekedett

számú kisgyerek részére természetesen tanítókról kellett gondoskodni, ezeket Kalazancius fizette. Később a szegény gyermekeket elválasztotta azoktól, akik fizetni tudtak. A plébános átengedett neki két helyiséget a sekrestye mellett, ezenkívül Kalazancius még bérbe vett egy közeli házat is.

1600 februárjában meghalt Don Brandini plébános. Úgy tudjuk, felajánlották Kalazanciusnak, hogy vegye át a plébániát, de nem fogadta el, mert akkor már megérlelődött végleges elhatározása: egyedül a szegény gyermekek nevelésének akarta szentelni egész életét, minden idejét. 1592-ben úgy érkezett Rómába, hogy pár év után mint kanonok vagy püspök visszatér Spanyolországba és ott szolgálja majd az egyházat. Egyik levelében később azonban már ezt írja: *„Rómában megtaláltam Isten szolgálatnak legjobb módját ezeknek a kis gyermekeknek a szolgálatában, és ezt el nem hagynám semmiért a világon.”* Sohasem tért vissza hazájába, élete végéig dolgozott és küzdött művének fennmaradásáért és elterjedéséért.

Ha belépünk a templomba, rögtön jobbra, a hátsó mellékol-tár képén láthatjuk szentünket. Szent Kajetánnal együtt ábrázolta a festő, mert ez a szent is itt, ebben a templomban kezdte el apostoli tevékenységét, majd később ő alapította meg a teatinus szerzetesrendet. Megindítóan szép a hajó mennyezeti középső freskója jobb hátsó háromszögében lévő kis freskókép: Kalazancius egy ruhátlan kisiút takar be köpenyével. Más piarista emlék nincs a templomban. A főoltár alatt található Szent Dorottya vértanú kislány sírja.

Az első piarista iskola megnyitásának 400. évfordulóján egy emlékhelyet alakítottunk ki a templom kórusa mellett. Kérésre megtekinthető.¹² Egy régi iskolapad, Kalazancius képe és egy oltár található benne. Csendben leülve és elmélkedve, vagy ha ide nem sikerült eljutnunk, akkor a templomban elimádkozhatjuk a szép, régi Kalazancius-himnuszt:

¹² Ezt kell mondani: *Siamo (ex)allievi dei Padri Scolopi ungheresi. Vorremmo visitare la camera dedicata a San Giuseppe Calasanzió.*

Ki néktek biztos oltalom,
Józsefhez, ifjak, jöjjetek,
egy új reménység hajnalán
elsőként hívott bennetek.

Nem húzta őt a büszkeség,
a földi élet száz java,
hisz lelke mélyén biztatón
fölhangzott rég az Úr szava.

Egy ismeretlen cél után
elhagyva mindnet útra kelt,
szegényen s mégis gazdagon
az égi szóra így felelt.

Áldották mind az éhezők,
mert Isten küldte őt oda.
Ártatlansága szirmait
Nem érte szennyes bűn soha.

Csapást, ezernyit elviselt,
és mindhalálig hű maradt;
nem roskadt össze tétlenül
az ólomsúlyú gond alatt.

Magasztaljátok szüntelen
Nyelvének drága kincseit!
Hirdessétek ma életét,
csodákat érő műveit.

Atyánk és áldott egy Fia,
kegyes Szentlélek Istenünk,
engedd a hála himnuszát
öröké, mindig zengenünk!
Ámen.

Santa Maria della Scala

Piazza della Scala, 23

Pár lépés a Santa Doroteától ez a templom, amelynek szerzetesei nagyon fontos szerepet játszottak Kalazancius életében. 1592-ben épült, és 1597-ben adták át a Genovából ide érkező spanyol sarutlan karmelita atyáknak. Közülük hárommal kötött életre szóló barátságot rendalapítónk. Segítségére voltak mint gyóntatók, lelkipvezetők, tanácsadók és Kalazancius iskolájának védelmezői. Ezek voltak:

P. Pedro della Madre di Dio,

P. Juan di Gesù e Maria,

P. Domenico (Ruzola) di Gesù e Maria.

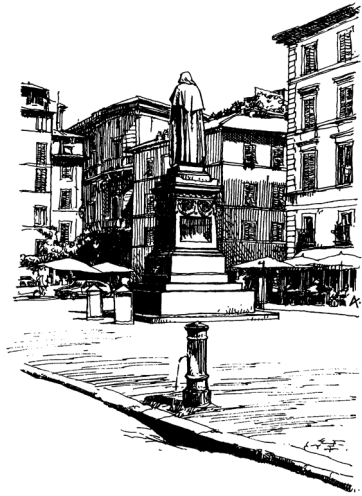
A karmeliták kolostora hamarosan Róma lelkiiségi központjává vált. E karmeliták tanácsa és támogatása nagyban elősegítette Kalazancius elhatározását, hogy iskoláinak fennmaradása érdekében szerzetesrendet alapítson.

A Santa Maria della Scala, a karmeliták temploma

Campo de' Fiori

Róma egyik legnépszerűbb tere, amely minden reggel nyüzsgő piaccá változik. Délután aztán az árusok elvonulnak, megjelennek a kis szemetes autók, és gyorsan kitakarítják a teret, elviszik a szemetet. Délután fiatalok és turisták veszik birtokba, és folyik vidám élet a számtalan vendéglőben és bárban kora reggelig, amikor az utolsó korhelyeket a hajnalban érkező piaci árusok készítetik hazatérésre. Vasárnap a tér kisebbik felén színes virágpiac pompázik. A tér közepén Giordano Bruno komor szobra áll.

A Campo de' Fiori Giordano Bruno szobrával

Kalazancius korában is sűrűn látogatott volt a tér, ezért a pápai rendeleteket és bullákat itt is nyilvánosan kifüggesztették, nemcsak a nagy bazilikák bejáratánál. Erre azért volt szükség, mert a kifüggesztett rendeletek (a pápai államban) így váltak törvénné. Rendünk fejlődése szempontjából ezért volt fontos kifüggeszteni itt is azt a pápai iratot, amely hatálytalanítja X. Ince pápa rendünket gyakorlatilag eltörlő bulláját.

A téren égették meg az eretnek Giordano Brunót 1600. február 17-én. Nagyjából ez idő tájt hagyta el a Santa Doroteát Kalazancius, és iskolájával (ekkor még nem volt neve) a „Campo de' Fiori” mellé költözött – ahogy azt a korabeli dokumentumokból tudjuk. Talán iskolájának pár kíváncsi növendéke végignézte a borzalmas eseményt...

Piazza del Paradiso

„A Santa Doroteából – írja Kalazancius egyik levelében 1622-ben – az 1600-as szentév kezdetén átköltöztünk iskolánkkal az ún. Paradiso vendéglő mellé [presso osteria detta del Paradiso]..., és mivel egyre növekedett az iskolások száma, még bérbe kellett venni e mellett egy másik épületet is, amellyel együtt mintegy ötszáz diákot fogadtunk be. Ebben a két épületben maradtak az iskolák mintegy két évig.”

Létezik ma is a „Piazza del Paradiso” és a „Via del Paradiso” a Campo de’ Fiori közelében, a Sant’Andrea della Valle-templom mellett, és valószínűleg az említett vendéglőről kapták a nevüket. Hiteles leírásokból tudjuk, hogy két ilyen vendéglő is volt Rómában már 1455-ben, a „Paradiso grande” és a „Paradiso piccinello”. Helyüket azonban ma már igencsak nehéz azonosítani. Ha körülnézünk a téren, nagyjából ugyanazt láthatjuk, mint Kalazancius és tanítványai, mert a házak és paloták korabeliek. A közelben, a Via del Biscionén van Róma egyik legrégebbi szállodája, az Albergo del Sole; megbízható római helytörténészek felteszik, hogy esetleg ez lehetett a Paradiso fogadó.

Palazzo Vestri

Piazza Vidoni

Ha elsétálunk a Sant' Andrea della Valle-bazilika bal oldalán, egy kis tér végén – ahol az autósok küzdenek parkolóhelyért – találjuk a pallottínus atyák bazilikához épített rendházát.¹³ Itt állt a Palazzo Vestri, a jelenlegi rendház helyén, amelyet aztán ennek építésekor teljesen lebontottak. Számunkra mégis jelentős, mert Kalazancius már idézett leveléből tudjuk, hogy mivel egyfolytában növekedett a tanulók száma, a Piazza del Paradisót is el kellett hagyniuk, és nagyobb helyiségek után kellett nézniük. 1602-ben költöztek át ide, ebbe a ma már nem létező házba, és itt működött az iskola 1605. november elsejéig. A palota tulajdonosa, Mons. Vestri vatikáni ember volt, és ő hívta fel VIII. Kelemen pápa figyelmét Kalazancius iskolájára, amelyet ettől az időtől kezdtek *Scuole Pie* (Kegyes Iskolák) néven emlegetni. A magyar fordítás nem fedi mindenben a „Pie” szó tartalmát: akkor elsősorban azt jelentette, hogy ingyenes. A fent említett pápa ismerte el Kalazancius és társainak egyesülését mint fogadalmak nélküli világi társulatot, és évi kétszáz scudo segílyt juttatott nekik.

A városi iskolák tanítóinak azonban nem nagyon tetszett Kalazancius iskolájának fejlődése, talán főleg azért, mert tanítványaik közül sokan átmentek ide. Méltatlankodásuk miatt Baronio és Silvio Antoniano bíborosok megbízást kaptak a helyzet megvizsgálására. Végül az a bölcs döntés született, hogy akik a Scuole Piébe kívántak jönni, azoknak a hatóságoktól szegénységi bizonyítványt kellett kérniük.

Kalazancius és a mellé szegődött tanítók ebben az épületben kezdtek el valamiféle (természetesen még nem szerzetesi) közösségi életet, és ezért rendalapítónk már 1602-ben elhagyta a

¹³ Alapítójuk, Pallotti Szent Vince (1795–1850) római piarista diák volt, a San Salvatore in Onda-templomban (Via dei Pettinari, 51) van eltemetve, közel a Ponte Sixtóhoz.

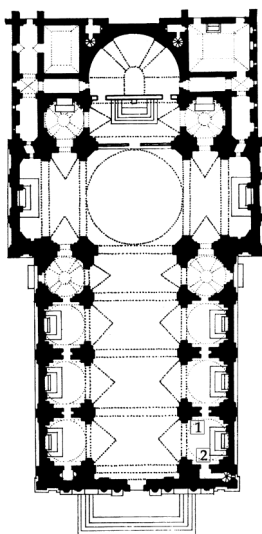
Colonna-palotát és ide költözött. Hadd említsünk meg egy pár nevet első munkatársai, követői közül: Sarafellini, Fiammelli, Ghellini és a 91 éves Gaspare Dragonetti.

Egy eseményt, amely ezen a helyen történt, szinte minden életrajzíró megemlíti. Kalazancius atyánk egy rozoga falétra segítségével harangot akart elhelyezni a házban, a létra azonban összetört, Kalazancius leesett és eltörte a combcsontját. Ezen esés következtében aztán egész életében sántított. Néhány szemtanú látni vélte a Sátán homályos ködös alakját, amint rendalapítónkat letaszítja... Hát igen, a sötét hatalmak később is, a történelem során sokszor próbálták megakadályozni a Kalazanciusi iskolák működését, komoly csapásokat is mértek rá, de az igazság és a kitartás mindig diadalmaskodott a gonoszság fölött.

Sant'Andrea della Valle

Piazza Sant'Andrea della Valle

Érdeemes belépnünk az egykori palota melletti Sant'Andrea della Valle-templomba is, amelyet éppen azokban az években építettek, amelyekben Kalazancius iskolájával a közelben dolgozott.

A Sant'Andrea della Valle-templom

1. Ginetti bíboros síremléke
2. Ginetti bíboros szobra

A sok látnivaló (köztük két síremlék, II. és III. Pius pápáké) megtekintése után a bejárat melletti jobb oldali első kápolnában tiszteleghetünk *Marzio Ginetti* bíboros síremlékénél (1). A kápolna oltárával szemben állva jobbra láthatjuk mellszobrát (MARTIUS MARCHIO GINETTUS), amelyet egy angyalka tart (2), az oltártól balra fenn pedig síremlékét. Nagy jótevője

volt a piarista iskoláknak, segített és pártfogolt a legnehezebb időkben is. Térdelve imádkozó szobrát Carlo Fontana, Bernini tanítványa alkotta 1670-ben. Sajnos december és január hónapban erre a helyre építik a „betlehemet”, így a síremlék ebben az időben nem látható. Azok számára, akik ebben az időszakban járnak Rómában, álljon itt sírfelirata, amely a síremlék fölött, jó magasan fekete márványba vésve látható:

MARTIVS GINETTVS
AB VRBANO VIII PONT · MAX · CARDINALIS
CREATUS
MOX VRBIS VICARIVS
COLONIÆ AGRIPPINÆ CHRISTIANO ORBI
PACANDO
INDEQ · FERRARIÆ REGENDÆ LEGATVS
DEMVM LABORVM DIERUM ET GLORIÆ
PLENVS
OBIIT EPISCOP · PORTVEN · AETAT · LXXXVI
ANNO MDCLXXI

Marzio Ginetti,
akit VIII. Urbán pápa kreált bíborossá,
majd a Város vikáriusa,
a keresztény világ megbékéltetésére
Kölnben pápai legátus,
majd ferrarai kormányzó legátus volt,
munkás napjai betelével dicsőségben
mint portuensei érsek halálozott el
életének 86. évében
1671-ben.

Palazzo Mannini

Piazza San Pantaleo, 1-5.

Ez a palota sem létezik már, a San Pantaleo-templom homlokzatával szemben állt, ott, ahol ma a Palazzo Russo (földszintjén bank és könyvkiadó). Ez utóbbi akkor épült, amikor a széles Corso Vittorio Emanuele II (sugárutat) alakították ki. A San Pantaleo-templom felé haladva azért vessünk ide is egy pillantást, mert rendtörténeti szempontból fontos épület volt. A Palazzo Manninibe Kalazancius 1605. november elsején vitte át iskoláját a szokásos gond miatt: az előző épületben már nem volt elég hely a tanulóknak. A Palazzo Manniniben lévő iskolában már mintegy hétszáz diák tanult. Itt maradtak egészen 1612-ig, amikor a San Pantaleóban végleges helyet találtak.

V. Pál pápa is fizette a házbért, amint azt elődje, VIII. Kelemen pápa tette. Nagyra becsülte a Kegyes Iskolákat, és bíboros protektort nevezett ki mellé: Ludovico Torres (1609) kardinálist. Nagyon sok egyházi és világi méltóság látogatta meg az iskolát és csodálta annak jó hatását. Kalazancius meg volt győződve arról, hogy a szegény gyermekeknek csak úgy férhet bizalmába, ha maga is szegény. Ezért következetesen megkövetelte a teljes szegénységet magától és munkatársaitól is. Valóságban számunkra ma már elképzelhetetlen létbizonytalanságban és tökéletes szegénységben éltek. De hogy élni tudjanak, azért szükség volt anyagiakra is. Nehéz napokban a közösség elhatározta, hogy egy ládát helyez ki az iskola bejáratához ezzel a táblára írt szöveggel: „Alamizna a Kegyes Iskolák számára.” Rögtön az első napon egy kétszáz scudót érő csekket találtak benne...

Ezekben az években is sokan csatlakoztak Kalazanciushoz, köztük a legismertebb Glicerio Landriani volt. A tanulók száma lassanként nyolcszázra emelkedett. 1612-ben költöztek át a San Pantaleo-rendházba, amely aztán Kalazancius iskolájának végleges otthont adott.

Frascati

A Rómában tartózkodó turisták rá szoktak szánni egy délutánt, hogy ellátogassanak e közeli kedves kis városba, és valamelyik hangulatos vendéglőjében megkóstolják a híres malacsültet, a porchettát és Frascati kiváló borát.

Itt volt a piarista rend első alapítása (1616) Rómán kívül. Az iskolanyitást V. Pál pápa sürgette, akinek itt volt a nyári rezidenciája. Az alapítást személyesen Kalazancius intézte, és ő nyitotta meg az új rendházat és iskolát Glicerio Landrianival, Gaspare Dragonettivel és három másik társával. Az alapítást előkészítendő személyesen utazott ide. Márványtábla jelöli meg a házat, ahol lakott.

A frascati piarista templom a 17. században

1617 szeptemberében egy szép Mária-képet ajándékozott a Fascatiban dolgozó piarista közösségnek. Ezt a képet a római Bovarelli családtól kapta. A képet az 1634-ben elkészült templomban helyezték el. A „*Madonna delle Scuole Pie di Frascati*” hamarosan zarándokhellyé tette a templomot. A második világháborúban, 1943-ban a szövetségesek bombázták a várost, a rendház és templom teljesen romba dőlt. A kép megmaradt, de

megsérült. 1948-ban restaurálták. 1956 és 1959 között felépült az új templom és rendház, de sajnos olyan modern stílusban, amelynek egyetlen művészi értéke a Mária-kép maradt. A piarista atyák mindenkit szívesen látnak, aki a frascati piarista Madonna előtt akarja tiszteletét tenni. Templomunkat könnyen meg lehet találni, mert pontosan a főtéren lévő püspöki székesegyház mögött van.

Kalazancius atyánk nagyon szerette ezt a rendházat, talán mert közel volt Rómához, és talán azért is, mert ez volt az első alapítás Rómán kívül. Sok éven át októberben felült szamarának hátára, és kijött ide egy bizonyos időre. Glicerio Landriani emlékét is szeretettel őrzik a városban.

Szinte minden régebbi életrajzíró említést tesz egy csodáról, amely Kalazancius nevéhez fűződik. Sok festmény is készült erről.¹⁴ A történet úgy szól, hogy egy édesanya éjszaka agyonnyomta kisgyermekét az ágyban. Kalazancius kézbe vette a halott csecsemőt – körülvéve a piarista iskola kis tanítványai-val –, elimádkozott egy Salve Reginát a frascati Madonna előtt, mire a kisgyermek feltámadt. A történészek szerint mindez inkább legenda, mint valóság, de jól mutatja azt a tiszteletet, amelyet Frascati népe a csodatevő Madonna és Kalazancius iránt érzett.

Szép olvasmányul álljon itt Sík Sándor verse (1958).

Kegyess Iskolák Királynője

Már vége a diákmisének,
És nem zibong az orgona,
Lecsendesült a folyosókon
A futkosó zenebona.
Most jövök hozzád meditálni
Kegyess Iskolák Asszonya.

¹⁴ Leghíresebb talán Jozef „Kremser” Schmidt alkotása az ausztriai Krems piarista templomában.

Tömjénillattól, gyerekszagtól
A levegő még szinte dús,
Mosolyog tőle az oltáron
A könyves Kalazancius.
Ez az illat, ez a mosolygás:
Az otthon: amely visszahúz.

Visszaölel rövidnadrágost
És körszakállas vén fiút.
Itt akar mind lehelni újra
Valami édes-szomorút,
Valamit, ami nélkül nincsen
- Ó, véd meg ezt a csöpp odút!

A tavasz olajos esői
Ránk itt ömöltek pazarul,
Embernek lenni itt tanultunk
Szépen és jól és magyarul,
Mi és apáink és nagyapáink:
- Ó, légy velünk most, hogy borul!

Most, mikor a kénköves pára
Falakon át is terjedez,
Szorongó kisfiúi orcánk
Öledbe bújni gerjedez.
Az otthont, a mi otthonunkat,
Takard be jól - a tied ez!

Nézd, nézd, a kicsinyek szeméből
Most is a Jézus mosolyog,
De tiltanak már újra őket
Ölétől új apostolok.
Ó, kicsi Jézus édesanyja,
Terjeszd fölējük fátyolod!

S lelkünkben is szítsd föl a lángot,
Mellyel belőled töltözött,
Hogy az legyünk, amivé a Krisztus
Királyi kardja felütött:
A férfiatlan korban férfi,
S gyermek a gyermekek között.

Kalazancius „keresztútja”

P. Sozzi piarista atya, miután bajkeverései miatt kénytelen volt távozni Firenzéből, 1642 nyarán Rómába utazott, és kihallgatást kért Alessandro Cesarini bíborostól, aki azonban nem fogadta. P. Sozzi ezen feldühödve sértő szavakkal és fenyegetően kijelentette, hogy olyan iratok vannak a birtokában, amelyek kompromittálók a bíborosra nézve. Amikor mindez Cesarini bíboros tudomására jutott, 1642 augusztusában Corona gróffal átkutatattatta P. Sozzi szobáját, hogy nyomára bukkanjon az iratoknak, amelyekkel megfenyegette őt. A házkutatást aztán P. Sozzi rosszindulatúan úgy jelentette Mons. Albizzinek, a római inkvizíció emberének, az ő nagy pártfogójának, hogy azt Kalazancius kezdeményezte, és olyan iratokról van szó, amelyek az inkvizícióhoz tartoznak.

A következő napon, 1642. augusztus 8-án Mons. Albizzi tájékoztatta a pápát az eseményekről, és az ő rendeletére fegyveresekkel körülvette a Szent Pantaleon-rendházat, le tartóztatta Kalazancius, a jelenlévő három asszisztent és a titkárt, és Róma utcáin elvezettette őket a Sant’Uffizióba.¹⁵ A szent öreget, mint valami gonosztevőt vezették végig rendtársaival Róma utcáin. „Keresztútját” végigjárhatjuk mi is, hiszen ez az egyik legrövidebb út a San Pantaleo és a Vatikán között: *San Pantaleo – Piazza Pasquino – Via del Governo Vecchio – Via dei Banchi Nuovi – Via Banco di Santo Spirito – Ponte Sant’Angelo – Via della Conciliazione – Piazza San Pietro – Palazzo del Sant’Uffizio.*

¹⁵ A mai *Hittani Kongregáció* (Congregatio de Doctrina Fidei) hajdani hivatalos nevei: *Sacra Congregatio Romanae et Universalis Inquisitionis*; 1908-tól 1965-ig pedig: *Sacra Congregatio Sancti Officii.*

A Szent Péter-bazilika és a Sant'Uffizio palotája
a Porta Cavalleggeri felől, 1750 körül

De fejezzük be ezt a szomorú történetet: amikor a Sant'Uffizióba érkeztek, a „rabokat” egy terembe vezették, hogy majd miután a Monsignore megebédelt és pihent, ott várják meg kihallgatásukat. Azt mesélik, hogy míg Kalazancius egy padon ülve várakozott, elaludt.

Délután aztán ismét megjelent Mons. Albizzi, és felszólította Kalazanciust, hogy adja át az iratokat, amelyeket P. Sozzi szobájából elvittek. Csak ekkor értette meg a generális atya, hogy miért is történt letartóztatásuk, és elmagyarázta, hogy a házkutatást Cesarini bíboros rendelte el, és hogy hozzá kell fordulni magyarázatért. Mihelyt a bíborost értesítették az eseményekről, ő azonnal kinyilvánította, hogy ő a felelős mindenért, és védelmébe vette Kalazanciust. Aztán, hogy valamilyen módon jóvátegye a letartóztatással járó megaláztatást, elrendelte, hogy saját fényes hintójával vigyék vissza a szerzeteseket a Szent Pantaleon-rendházba.

Időrendi áttekintés

Kalazanci Szent József életének római szakasza és a piarista rend történetének kezdete:

- 1592 Rómába érkezik ez év februárjában.
Lakásai: Palazzo Colonna 1592–1602
Palazzo Vestri 1602–1605
Palazzo Mannini 1605–1612
San Pantaleo 1612–1648
- 1592 Beiratkozik a Tizenkét Apostol Testvérületbe.
- 1597 Megnyitja iskoláját a Santa Dorotea-templom mellett.
- 1598 A Tiberis áradása. Lellisi Szent Kamillal karöltve menti az embereket.
- 1599 Beiratkozik a Szent Ferenc Stigmái Testvérületbe.
Ez év augusztusában Assisibe zarándokol.
- 1600 Szentév. Iskolájával a Piazza del Paradisóra költözik.
Újabb két testvérületbe is beiratkozik. Végzi a hét-templom-zarándoklatot.
- 1612 Iskolájával a San Pantaleóba költözik.
- 1613 Giustiniani kardinális lesz az iskolák bíboros protektora.
- 1614 Egyesülnek az ún. „Luccai Kongregációval”. (Később szétválnak.)
- 1616 Alapítás Frascatiban.
- 1617 Pápai jóváhagyást kapnak: „Congregazione Paolina delle Scuole Pie”.
Március 25.: szerzetesi ruhát ölt az első tizenöt piarista.
Alapítás Narniban, ott kezdi írni a Konstitúciókat.
- 1621 A Congregazione Paolina szerzetesrendi rangot kap XV. Gergely pápától.
- 1622 A Konstitúciók jóváhagyást nyernek. Szerzetesi fogadalmat tesznek a haldokló Tonti kardinális előtt.
- 1623 Megkapják a San Pantaleo-templomot.
Kalazancius utazása Liguriába: Carcare és Savona.
- 1625 Hivatalos apostoli látogatás Róma összes templomában.

- 1626 Nápolyba utazik, iskolát alapít.
- 1627 Az első egyetemes káptalan.
- 1630 Alapítások: Collegio Nazareno és Firenze.
- 1631 Alapítás Nikolsburgban (Mikulov).
Egyetemes káptalan sok nehézséggel, Kalazanciust egyetemes elöljárónak választják élete végéig.
- 1633 Alapítás Szicíliában.
- 1637 Egyetemes káptalan.
- 1640 Alapítások Szardínia szigetén.
- 1641 Újabb egyetemes káptalan az előző kiegészítésére.
Feltűnik Mario Sozzi, toscanai provinciális lesz.
- 1642 Alapítás Lengyelországban és Podolinban.
Megkezdődik Kalazancius keresztútja: asszisztenseivel és titkárával a Sant'Uffizióba kísérik.
- 1643 január 15.: VIII. Orbán pápa felfüggeszti Kalazanciust a rendfőnöki tisztségből, hivatalos vizsgálat indul P. Ubaldini, majd P. Pietrasanta vezetésével. A rend vezetését Mario Sozzi és Stefano Cherubini veszi át.
- 1646 március 16.: megszüntetik az egyetemes elöljáró és a többi elöljárók joghatóságát, a rendet lefokozzák fogadalmak nélküli kongregációvá.
- 1648 augusztus 25.: Kalazancius halála.
- 1650 Megindul a boldoggá avatási eljárása.
- 1656 Megindul a rehabilitáció: VII. Sándor pápa visszaállítja a piarista rendet egyszerű fogadalmas kongregációvá.
- 1669 IX. Kelemen pápa újra ünnepélyes fogadalmas szerzetesrenddé nyilvánítja a piaristákat.
- 1748 XIV. Benedek pápa boldoggá avatja rendalapítónkat.
- 1767 XIII. Kelemen pápa szentté avatja Kalazanciust a Szent Péter-bazilikában.
- 1948 XII. Pius pápa az összes keresztény népiskola égi pártfogójának nyilvánítja alapítónkat.

Juhász Gyula két Kalazancius-verse

KALAZANTI SZT. JÓZSEF EMLÉKEZETE

Árváknak atyja, ifjúság vezére,
Hozzád siet a hű emlékezet,
Ki fenn ragyogsz már csillagként az égbe',
Mert igazságra vittél ezreket.
Mint oltárról a zsoltár és a tömjén,
Úgy száll dalunk ma Hozzád, égbe törvén.

Nemes ösöknék méltó sarja voltál,
Nemes volt lelked: jóság, szeretet,
Nem kard kellett neked, de tiszta oltár,
Hol áldozatul hoztad szívedet.
És ez a nagy szív tele égi tűzzel
Világosít és száz kétséget űz el.

Szent hivatásod csillagára néztél,
Ez vezetett s el nem hagyott soha.
Ott ragyogott ez tenger szenvedésnél
S mindig győztél: tudás Apostola!
Hódító voltál, de nem ütközetben,
Győzelmi zászlód ott leng hű szívekben.

Árváknak atyja, ifjúság vezére
Feléd száll most is az emlékezet,
Ki fenn ragyogsz már csillagként az égbe',
Mennyei rózsák nyílnak már Neked.
A hitnek és tudásnak tiszta hősét
Bearanyozza az örök dicsőség!...

(1907)

CALASANTIUS

Ő a kegyes, szelíd szent, aki meg
És szegény, árva gyermeket keres,
Hogy a szívére vonja s gondosan
Nevelje arra, ami nagy s nemes.

Vad század véres, könnyes utain
Ő a magasba és a mélybe néz,
Magasba, hol az Isten Anyja vár
És mélybe, hogy nyomor van, szenvedés.

A jó kertész ő, ki az útfelen
Meglátja a palántát s fölveszi,
A jó pásztor ő, ki az elveszett
Bárányt föllefelle s enyhet ad neki.

Az árvák atyja ő, kegyes atya,
Derűs szívének fénye úgy ragyog
Túl az időkön és világokon,
Mint az egen az örök csillagok.

(1931)

Ajánlott irodalom

SEVERINO GINER GUERRI: *Kalazanci Szent József, a piarista rend alapítója*, Agapé, Szeged, 2000, 324 oldal.

MARIO SPINELLI: *Kalazanci Szent József, az ingyenes közoktatás elindítója*, Szent István Társulat Budapest, 2007, 238 oldal.

MARIO SPINELLI: *Kalazanci Szent József, az ingyenes közoktatás szentje*, Editrice Velar, Gorle (Olaszország), 2012, 48 oldal.

QUIRINO SANTOLOCI: *Kalazanci Szent József, a piarista rend alapítója*, Piarista füzetek 7., Kalazancius Tanulmányi Központ, Budapest, ¹1999, ²2006, 40 oldal.

PIARISTA REND GENERÁLISI KONGREGÁCIÓJA: *Kalazanci Szent József lelkiisége és pedagógiája*, Piarista füzetek 10., Kalazancius Tanulmányi Központ, 2000, 80 oldal.

GIOVANNI AUSENDA: *A piarista rend története*, Piarista füzetek 12., Kalazancius Tanulmányi Központ, Szeged 2003, 96 oldal.

Kalazanci Szent József több ezer levele magyarul: <http://www.szepi.hu/piarista/kallev/index.html>

MARIO CARISIO: *Hittel utána Isten hívásának – Boldog Pietro Casani élete*, Postulazione Generale, Róma, 2006, 128 oldal.

Megtanítanak megbocsátani – a boldoggá avatott spanyol piarista vértanúk életrajza, Dugonics András Piarista Gimnázium, Szeged, 2007, 128 oldal.

HOLL BÉLA (szerk.): *Piaristák Magyarországon 1642–1992. Rendtörténeti tanulmányok*, Magyar Piarista Tartományfőnökség, Budapest, 1992, 350 oldal.

BORIÁN TIBOR – KOLTAI ANDRÁS – LEGEZA LÁSZLÓ: *Piaristák*, Mikes Kiadó, Budapest, 2007, 80 oldal + 191 színes kép.

FORGÓ ANDRÁS (szerk.): *A piarista rend Magyarországon*, Művelődéstörténeti Műhely – Rendtörténeti konferenciák 6., [a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán 2007. november 6-án és 7-én rendezett tudományos konferencia tanulmányai], Szent István Társulat, Budapest, 2010, 738 oldal.

Zárszó

Természetesen még sok-sok templom, épület és hely őrzi zent rendalapítónk és a piaristák emlékét Rómában. Egy csokorra valót nyújtottunk át ebben a füzetben a piarista diáknak. Reméljük, hogy kedvet kapott egyik-másik meglátogatására, reméljük, hogy elolvasta, elimádkozta az egyes emlékhelyekhez kötött verseket, imákat, és reméljük, hogy szép élményt nyújtottak, hasznos gondolatokat ébresztettek.

Halálos ágyán Kalazanci Szent József megáldotta iskoláinak minden jövőbeli diákját. Adja a mi Urunk, hogy Rómából hazatérve ez az áldás kíséresse a Kalazancius nyomdokain járt piarista diákot életének minden útján.

Kiadja: Piarista Rend Magyar Tartománya
1052 Budapest, Piarista köz 1.
Honlap: www.piarista.hu
Felelős kiadó: Labancz Zsolt SP

Nyomás: *mondAt Kft.*
2600 Vác, Nádas utca 6.
Felelős vezető: Nagy László ügyvezető igazgató

ISBN 978-963-88543-7-7
ISSN 1585-2210

Ez a kis füzet segítséget szeretne nyújtani azoknak, akik római tartózkodásuk alatt szeretnék megkeresni azokat a helyeket, ahol Kalazanci Szent József járt, dolgozott és imádkozott négy évszázaddal ezelőtt.

Természetesen lehetetlen felsorolni mindazokat a helyeket, épületeket és templomokat, amelyek bennünket Kalazancius atyánkra emlékeztethetnek. Csak a legfontosabbakat említjük meg, amelyek a piarista diák érdeklődésére számot tarthatnak és egy rövid római látogatás során felkereshetők.

Adja Isten, hogy Kalazanci Szent József áldása kísérje Rómában a piarista diákokat, hogy tovább haladjon azon az úton, amelyet iskolájában tanult, és hogy életében megvalósítsa azt az eszményt, amelyet tőle örököltünk. „Híven a széphez, az igazhoz, jóhoz... menni előre, hogy az Úrhoz érjünk.”

Ruppert József piarista